O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV №

Milliy tiklanish — millat kelajagi

Milliy tiklanish

Gazeta 1995-yil, 10-iyundan chiqa boshlagan

Har oyda ikki marta chop etiladi

O'zbekiston Milliy tiklanish demokratik partiyasining ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy gazetasi

2005 yil, 11 noyabr, Juma

21 (327) son

Юртимиздаги қўшма корхоналар мамлакатнинг иқтисодий тикланишига катта ҳисса қўшмоқда.
СУРАТДА: Балиқчи туманидаги қўшма корхона. Илғор ишчи Ўғилой Маҳкамова.

Тоҳир ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

ФРАКЦИЯ ЙИҒИЛИШИ

Шу йилнинг 7 ноябрь куни парламентдаги Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси фракциясининг йиғилиши бўлиб ўтди.

Ушбу йиғилишни фракция раҳбари, Ахборот ва коммуникация технологиялари масалалари қўмитаси раиси Хуршид Дўстмуҳамедов қисқача кириш сўзи билан очди.

Маърузачи Қонунчилик палатаси мажлисида муҳокамага қўйилган «Давлат хокимияти ва бошқарув органлари фаолиятини оммавий ахборот воситаларида ёритиш тартиби тўғрисида» ва «Оммавий ахборот соҳасидаги иқтисодий муносабатларнинг асослари тўғрисида»ги қонунлар лойиҳалари юзасидан ахборот берди.

Йиғилиш иштирокчилари Қонунчилик палатаси томонидан биринчи ўқишда қабул қилинган ҳар иккала қонун бўйича қатор фикр ва мулоҳазаларни билдирдилар.

Шундан сўнг сўзга чиққан Олий Мажлис депутати Олимжон Ўсаров Ўзбекистон Республикасининг 2006 йилдаги Давлат бюджети лойиҳаси ва 2005 йилда кутилаётган ижроси юзасидан фракциянинг таклифлари бўйича Бюджет ва иқтисодий ислоҳотлар қўмитасининг жавобларини шарҳлаб берди.

Фракция йиғилишида партия рамзи акс эттирилган лойиҳа муҳокама этилди.

Партия фракцияси ва Марказий кенгашга кўплаб хатлар келаяпти. Бу партия фаолияти, айниқса, жойлардаги бошланғич ташкилотларнинг иши фаоллашаётганини кўрсатади. Фракция аъзолари ушбу хатлар билан танишиб, фикрлашиб олдилар.

Шунингдек, йиғилишда «Миллий тикланиш» газетаси таҳририятида муштарийлар ва газета ўртасида алоқа яхши йўлга қўйилмаганлиги, газетанинг дизайнини янада яхшилаш, саҳифаларни кўримли қилиш ҳақида гапирилди. Марказий кенгашдан юборилаётган турли долзарб материалларни ўз вақтида ёритиш зарурлиги кўрсатиб ўтилди.

Миллий тикланиш демократик партияси пойтахтдаги Миллий театр билан ҳамкорлик қилиш таклифи билан чиққан эди. Бу борада аниқ режалар ишлаб чиқилди. Йиғилишда ушбу масала ҳам қизғин муҳокама қилинди.

Ўз мухбиримиз

УЧРАШУВЛАР, МУЛОҚОТЛАР

Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси Жиззах вилояти кенгаши томонидан вилоятнинг кўпгина туманларида учрашувлар, мулоқотлар, давра суҳбатлари ўтказилмоқда. 2 ноябр куни Бахмал туманининг Булоқбоши қишлоғида «Огоҳликка даъват» мавзуида ҳуқуқ-тартибот органлари вакиллари иштирокида йиғилиш бўлиб ўтди. Унда хўжалик аъзолари, маҳалла фаоллари, мактаб ўқувчилари ва уларнинг устозлари иштирок этишди. Учрашувда кейинги йилларда бутун дунё аҳлини ташвишга солаётган терроризм, диний экстремизм сингари зарарли оқимлар, улардан жабр тортаётганлар ҳақида гап борди. Йиғилганлар бу борада ўз фикр-мулоҳазаларини билдириб, ёшларимиз уларнинг таъсирига тушиб қолмаслиги учун уларнинг бўш вақтларини самарали ўтказишни ташкил этиш зарурлигини таъкидлашди.

7 ноябр куни Пахтакор туманидаги 4-мактабда ҳам ана шундай йиғилиш ташкил қилинди. Ўқувчилар партия фаолларидан ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олишди.

8 ноябрда эса Сангзор тумани радиосида партиянинг вилоят кенгаши раиси ўринбосари Фурқат Тошбоев ва партия етакчилари иштирокида жонли эшиттириш ташкил қилинди.

Ўз мухбиримиз

ҲАР ҚАЧОНГИДАН КЎПРОҚ ИШЛАЙМИЗ

Партиямизнинг дастурий мақсадларини ҳаётга изчил тадбиқ этиш, юрт ободлиги ва халқ фаровонлиги йўлидаги фаолиятимизни янада кучайтириш, партия сафларини ташаббускор фидойи зиёли ёшлар билан тўлдириш борасида жойларда аҳоли билан кўплаб учрашувлар, давра суҳбатлари ўтказилмоқда. Кўпроқ халқ ичига кириб боришга, ўзаро фикр алмашиб, унинг дарди, муаммоларини ўрганиб, ҳар бир фуқаро билан бевосита мулоқот қилишга ҳаракат қилмоқдамиз. Вилоят ва шаҳар, туман кенгашлари раислари бошчилигида олимлар ва зиёлилар, халқ ичида катта ҳурмат ва эътибор қозонган фахрийлардан тарғибот ва ташвиқот гуруҳлари тузилиб, улар маҳалла фуқаролар йиғинларига, ташкилот ва муассасалар, ўқув юртларига чиқмоқдалар. Тўғрисини айтсак, одамларнинг «Миллий тикланиш» партиясига бўлган эътибори ортиб боряпти. Оддий халқнинг бизга қизиқиши ва ишончи юқори. Учрашув ва суҳбатлар ўз самарасини бермоқда. Наманганда партия аъзолари сони 8000дан ошди.

Наманган шаҳридаги «Мустақилликнинг 5 йиллиги» «Дўстлик» ва «Қизил кўприк» каби бир қатор маҳалла фуқаролар йиғинларида бўлиб, маҳалла фаоллари ва фуқаролар билан учрашдик ҳамда шу йилнинг 26 август куни ўтказилган Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг учинчи ялпи мажлиси ва унда кўрилган масалалар хусусида фикр алмашдик. Ушбу мулоқотларда қатнашган фуқароларнинг барчаси Ўзбекистон Республикаси Сенати қабул қилган Баёнотни тўла қўллаб-қувватлашларини маълум қилдилар.

Шунингдек, учрашувларда Андижон воқеалари юзасидан ҳам фикр алмашилди ва бузғунчи кучлар томонидан Ўзбекистондаги ижтимоий-сиёсий вазиятни издан чиқариш, конституциявий тузумга путур етказиш, мамлакатимиз шаънига доғ тушириш, унинг халқаро обрў-эътиборига зарар етказиш йўлидаги ахборот «уруши»га қарши ўз принципиал позициясини билдирдилар, турли ёлғон ва бўҳтонларга учмасликни таъкидладилар. Бу борада партиямиз аъзолари олдинги сафда борадилар ва бугун кечагидан, эртага эса бугунгидан яхшироқ ишлайдилар, деб ишонч билдираман.

Фахриддин ШАРИПОВ,
ЎзМТДП
Наманган вилоят кенгаши раиси

ЎзМТДП вилоят ва туман кенгашлари, партия фаоллари ва хайрихоҳлари, муштарийларимиз диққатига!

«Миллий тикланиш» газетасига 2006 йил учун обуна-уюштиришда қатнашиб, туман кенгашлари ва фаоллари, хайрихоҳлари, муштарийлари йиллик обуна миқдорини 50 донадан, вилоят кенгашлари эса 200 донадан оширса, ташкил қилган жами обунаси учун ҳар дона газетага 750 сўмдан мукофот пули берилади.

ЎзМТДП Марказий Кенгаши «Миллий тикланиш» газетасига жойларда обуна уюштириш, унинг мазмундорлиги ва мундарижасини бойитишга катта ҳисса қўшган партиянинг вилоят кенгашларини йил якунида алоҳида қимматли совғалар билан тақдирлайди.

«МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ» ИНДЕКСИ: 158

Хатингизга жавоб берамиз

СИЁСИЙ ТИЗИМ ВА ПАРТИЯЛАР

Ҳурматли «Миллий тикланиш» газетаси таҳририяти! Сиёсий партиялар ҳозирги замон жамиятларида қандай пайдо бўлади ва нима вазифаларни бажаради? Уларнинг аҳолига фойдаси нималарда кўринади?

Раҳима Рамизова, Пскент

Сиёсий партия — лотинча «pars», «partis» қисм, бўлак, гуруҳ маъносини билдиради. Одатда, сиёсий партиялар мамлакатда амалга оширилаётган сиёсий ўзгаришлар, ижтимоий ривожланиш ва тараққиёт жараёнларини, воқеаларни олдиндан билиб олиш, мавжуд сиёсий жараёнларга, инсонларнинг ҳаётига бевосита дахлдор бўлган қарорларни ишлаб чиқариш, қабул қилиш ва амалга оширишда халқнинг фаол иштирок этишини таъминлашда муҳим рол ўйнайди.

Мамлакатда сиёсий партиялар бўлмаса, демократиялашиш жараёнларида халқнинг иштирок этиши, уларни уйғотиш, ҳаракатга келтириш мумкин эмас.

Айтиш мумкинки, турли сиёсий гуруҳлар ва ҳаракатлар фаолиятини умумдавлат манфаатлари даражасида жипслаштириш орқали хавфсизлик, барқарорлик ва тинчлик ҳамда танланган йўлдан оғишмаслик мумкинлигини англаб етишда ҳам сиёсий партиялар ўзига хос ўрин эгаллайди. Сиёсий партиялар мавжуд бўлишининг асосий ва бирдан бир принципи давлатнинг конституциявий меъёрларини ҳурмат қилиш ва уларга риоя этишдан иборат бўлмоғи лозим.

Жамиятда сиёсий партиялар хилма хил бўлиши мумкин. Уларнинг сиёсий мақсад ва вазифалари ўзларининг дастурларида ўз ифодасини топган. Дунёдаги сиёсий партиялар тажрибаси шуни кўрсатадики, ўз мазмуни ва мақсадига кўра партиянинг сиёсий мақсади сиёсий ҳокимият учун кураш олиб боришдан иборат.

Хўш, сиёсий партиялар нима учун сиёсий ҳокимият учун кураш олиб боради? Бу саволнинг маъноси шундаки, аксариятимиз якка партиявийлик шароитида улғайиб, ўша шароит таъсирида дунёқарашимиз ҳам шаклланганлиги сабабли бунинг асл моҳиятига етиб боришимиз, уларни англаб олишимиз зарур.

Турли жамиятлар сиёсий тизими бир партиявийлик, икки партиявийлик ва кўп партиявийлик билан характерланади ҳамда улар ўртасида муайян ҳуқуқий асослар, нормалар мавжуд.

Ўзбекистон мустақиллик туфайли ўзига хос сиёсий тизим ва кўппартиявийлик тамойилларига амал қилиб, уни амалга оширишга дунёвий ва ўзига хос хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда ёндошмоқда. Демократик жараёнларнинг чуқурлашувида сиёсий партияларнинг роли катта. Шунинг учун ҳам сиёсий партияларнинг жамият сиёсий ҳаётида фаолроқ иштирокини таъминлашга катта эътибор берилмоқда.

Сиёсий партияларнинг фаолияти қуйидаги асосий йўналишларда олиб борилади:

1. Ўз фаолиятининг мақсадларини аниқлаш ва белгилаш, ўзининг сиёсий, ҳуқуқий, фалсафий, диний қарашлари тизимини яратиш ва уларни кенг омма орасида ёйиш;

2. Жамият аъзоларининг турли манфаатларини ўз фаолияти ва ҳужжатларда рўёбга чиқариш, мумкин қадар кенг қамраб олиш ҳамда маъқулланган партияга айлантиришга интилиш;

3. Турли органларга сайловларни ташкил қилиш ва ўтказишда ўринли ва долзарб шиорларни ўртага ташлаб, мумкин қадар сайловчиларнинг кенг доираси овозини ўз фойдасига ола билиш;

4. Сиёсий партия сафларига янги аъзоларни тортиш ва саралаш йўли билан унинг етакчилари, фаолларини шакллантириш;

5. Партия дастурларида кўрсатилган вазифалар ва ваъдаларни қонун чиқарувчи ҳамда ижро этувчи давлат органлари орқали амалга оширишга ҳаракат қилиш.

Албатта, жамият сиёсий соҳасидаги ислоҳотлардан кўзланган асосий мақсад давлат ва жамият ҳаётини тўла эркинлаштиришдан иборат. Бу эса Менга, Сизга — ҳаммамизга бевосита ва билвосита боғлиқдир. Ҳозирги янгиланиш жараёни бошқа жамоат ташкилотлари қатори сиёсий партиялар зиммасига ҳам алоҳида масъулият юклайди. Чунки, халқимиз улардан кўп нарса кутишга ҳақлидир.

Таъкидлаш жоизки, омма ишончи, сиёсий етуклик ҳар бир партия фаолиятида асосий мезонга айланиши даркор. Бу эса биринчи навбатда давр билан ҳамоҳанг қадам ташлашни, жамият ҳаётидаги муаммоларга нисбатан фаол муносабат билдиришни тақозо этади. Чиндан ҳам сиёсий партиялар кишиларни ғоявий тарбиялаш, демократик жараёнларни чуқурлаштиришда муҳим аҳамиятга эга бўлмоғи зарур. Мамлакатимизда бўлиб ўтган сайловлар буни яна бир карра тасдиқлайди.

Демак, айтиш мумкинки, бугунги жамиятимиз сиёсий ҳаётида янгича ижтимоий тараққиётни кўзлайдиган, эски қарашларга қарши тура оладиган том маънодаги партиялар шаклланмоқда.

Мамлакатимизда бўлиб ўтган парламент сайловлари сиёсий партиялар томонидан илгари сурилган ғоялар халқимиз онгига қай даражада етиб борганлигини кўрсатади. Партиялар илгари сураётган ғояларга аҳоли ўртасида қизиқиш билан қаралаётганлигидан ҳам далолат беради. Аммо сайловларда бешта партия бешта сиёсий куч эканини, уларнинг ҳар бири аҳоли орасида ўз тафаккурига эга эканлигини ҳам ёддан чиқармаслик керак.

Бунинг барчаси жамият ҳаётини тўла эркинлаштириш, юртимизда тадбиркорлик тамойилларини қарор топтиришда ва уларнинг мавқеини оширишга қаратилган ғояларнинг таъсирчанлиги ва ҳаётбахш кучни яққол кўрсатиб туради. Тараққиётнинг ҳозирги босқичида эски ақида ва ғояларга қарши курашиш учун барча манфаатдор кучлар, энг аввало, аҳоли қатламлари қарашларини ифода қиладиган сиёсий партиялар ўртасида ўзаро ҳамкорликнинг бўлиши ҳаётий заруриятдир.

Мамлакатимиздаги сиёсий партияларнинг ҳар бири ўзига хос ғоя ва нуқтаи назарларга эга бўлиши керак. Айни пайтда сиёсий партиялар асосий ҳал қилувчи масалалар юзасидан аниқ позицияни эгаллашлари, зарур бўлса, уларнинг ечимини излаб топишлари ва ҳаётга татбиқ этиш йўлида бирга ҳаракат қилишлари муҳим аҳамиятга эга.

Таъкидлаганимиздек, сиёсий партиялар давлат ва жамият ўртасида воситачилик ролини ўйнар экан, хўш, улардан қай бирига яқинроқ туради?

Демократик мамлакатлар тажрибасининг кўрсатишича, сиёсий партияларнинг илдизи жамиятга кириб борса, юқори қисми давлатга етиб боради. Яъни, партия жамият ичидан чиқиб, уларнинг муаммоларини чуқур англайди-да, сиёсий йўл билан ҳал этиш учун ошкора ўртага ташлайди.

Бошқача қилиб айтганда, партиялар муаммони ҳал этиш йўлида ошкораликни таъминлаб, жамоатчилик назоратини ўрнатишга олиб келади.

Хуллас, мамлакатимизда сиёсий партиялар фуқароларнинг қарашлари, манфаатлари ва мақсадлари муштараклиги асосида тузилгандир. Улар давлат ҳокимияти органларини шакллантиришда жамият муайян қисмининг сиёсий иродасини рўёбга чиқаришга интилувчи ҳамда ўз вакиллари орқали давлат ва жамоат ишларини идора этишда қатнашувчи кўнгилли бирлашмадир.

Нурилла ТОҒАЕВ,
СамДУ социология кафедраси аспиранти

«ДАВЛАТ ТИЛИ – ФАХРИМИЗ, ҒУРУРИМИЗ!» ИЖОДИЙ ИНШО ТАНЛОВИ ҒОЛИБЛАРИНИ ҚУТЛАЙМИЗ!

Газетамизнинг ўтган сонида маълум қилинганидек, Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси ташаббуси ва Республика Халқ таълими вазирлиги, «Маърифат», «Миллий тикланиш» газеталари ҳамкорлигида ўтказилган ижодий иншо танловининг сўнгги– Республика босқичи ниҳоясига етди!

Танловда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги таълим нодавлат тилида олиб бориладиган мактаб ўқувчилари иштирок этишди.

Танлов ҳайъати танлов иштирокчиларининг давлат тилини ўзлаштириши, унга бўлган эҳтироми, ёшлар ўртасида давлат тилига бўлган қизиқиш ва ҳурмат туйғусини кучайтиришга қаратилган фикр-ўй ва кечинмалари нечоғли равон, таъсирчан ва намунали баён этилганлигидан келиб чиқиб, ғолибларни аниқлади:

1-ўрин:

Ким Вика — Тошкент вилояти Қуйи Чирчиқ туманидаги таълим рус тилида олиб бориладиган 56-ўрта мактаб ўқувчиси.

Тиллаева Нигора — Хоразм вилояти Урганч туманидаги таълим туркман тилида олиб бориладиган 29-ўрта мактаб ўқувчиси

2-ўрин:

Алиева Зулфина — Самарқанд вилояти Самарқанд шаҳридаги таълим рус тилида олиб бориладиган 66-ўрта мактаб ўқувчиси

Талтыгина Виктория — Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги таълим рус тилида олиб бориладиган 246-мактаб ўқувчиси

3-ўрин:

Алимбоева Наргиза — Қорақалпоғистон Республикаси Қўнғирот туманидаги 50-ўрта мактаб ўқувчиси

Аурека Фрунза — Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги 259-ўрта мактаб ўқувчиси

Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси Марказий Кенгаши танлов ғолибларини табриклайди, чуқур билимларни эгаллашда муваффақият тилайди.

Ғолиблик муборак, азиз ўқувчи фарзандларимиз!

Аурика Фрунза: ЖОН-ДИЛДАН ҚАТНАШДИМ

–Менда ўзбек тилига бўлган қизиқиш боғчадан бошланган. Мактаб ва маҳалламдан ўргандим. Ўзбек тили сирларини ўрганишимда ўзбек тили ўқитувчимиз Г.Солиева, ЎзМТДП Юнусобод туман кенгаши раиси М.Ибрагимовалар яқиндан ёрдам беришди. Иншолар танловида жон-дилдан қатнашдим.

Бизда ҳар октябр ойида «Ўзбек тили ойлиги» бўлиб ўтади. Бунга ҳам тайёрланамиз. Миллий урф-одатларни ўрганамиз.

Мен келажакда иқтисодчи бўлмоқчиман. Ўзбек тилини чуқур билиш комил инсон бўлиб етишиш учун жуда зарур деб ўйлайман. Ўзини зиёли деб ҳисобловчи ҳар бир инсон ўзбек тилини билса, албатта, нур устига аъло нур.

Навбатдан ташқари йиғилиш

ГАЗЕТАМИЗНИ ЎҚИЯПСИЗМИ?

Яқинда бўлиб ўтган ЎзМТДП фракциясининг йиғилишида партия нашри бўлган «Миллий тикланиш» газетасининг дизайни, мазмун-мундарижасини янгилаш, газета янада ўқишли бўлиши учун унда бугунги кундаги долзарб мавзуларни кенг ёритиш, таҳлилий мақолалар бериб бориш, саҳифалардаги мақолаларни кўримли қилиб бериш ва бошқа бир қатор зарур масалалар ҳақида гапирилди. Таҳририятимизда партия Марказий Кенгаши вакиллари иштирокида бўлиб ўтган таҳрир ҳайъати йиғилиши ана шу жонли, танқидий фикрларнинг давоми бўлди. Йиғилишда ЎзМТДП Марказий кенгаши раиси Хуршид Дўстмуҳамедов, раис ўринбосари Хайриниссо Мирзахонова ҳамда Олий Мажлис депутати Олимжон Ўсаровлар иштирок этишди.

Х.Дўстмуҳамедов таҳририят ходимларига ўзининг таклифларини айтди. Таҳририят ижодий столи атрофига вилоятлардан ҳамкор ўткир мухбирларни йиғиш, мухбирлар билан алоқани яхшилаш, уларнинг талабидан келиб чиқиб уни тутиш зарурлиги масаласи ўртага ташланди. Газетанинг бош муҳаррири Иброҳим Ғафуров, таҳририятнинг ижодий ходимлари ҳам бу борада ўзларининг шахсий фикрларини билдиришди. Мажлис якунида аниқ режалар белгилаб олинди.

Унга кўра газетада ижтимоий-сиёсий, маиший, муаммоли мавзулардаги мақолалари билан қатнашган, таҳлилий саҳифалар тайёрлаган мухбирлар партия Марказий кенгаши томонидан рағбатлантириб борилади.

Бир сўз билан айтганда, «Миллий тикланиш» – миллатнинг кўзгуси бўлиши керак!

Газетамизни ўқияпсизми? Унда яна қандай мавзулар ёритилишини, нималарни ўқишни хоҳлайсиз? Биз ўзимизга шу саволни бериб кўрдик. Бугун ана шу саволни баҳслашиб, суҳбатлашиб олсак.

Сизчи, сиз бу гапларга нима дейсиз, азиз газетхон? Бизга савол беринг, жавоб беришга тайёрмиз. Хат ёзинг. Сизнинг мактубларингизни кутяпмиз.

«Миллий тикланиш»чилар

ГАЗЕТАМИЗ САФАРДА

ЖОЙЛАРДА «МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ» КУНЛАРИ

«БАҲОДИРЛИК ДИЁРИН ФАХРИСИЗ, УСТОЗ ДЕҲҚОНЛАР»

Чуст ўзининг дўпписи–ю, пичоғи билан маълуму машҳур. Саховатли ҳунармандлари билан оғизга тушган. Мана, икки йилдирки, чустлик деҳқонлар қишлоқ хўжалигининг барча жабҳаларида вилоятда илғорлар сафига чиқиб олишди.

Ўшанда пахта терими айни авжига чиққан кунлар эди. Туман ҳокими Баҳодир Юсуповга газетамизда мақола ёритиш ҳақидаги муддаомизни айтгандик, у ҳосилни йиғиштириб, режаларни уддаласак, газетага чиқсак ярашади, деб камтарлик қилганди. Биз ҳам чустликларнинг хирмонларига барака тилагандик. Мана, яхши ниятлар амалга ошиб, Чуст тумани пахта етиштириш режасини вилоятда биринчилардан бўлиб уддалабди. Хирмонлар оқ–олтинга тўлибди. Режага қўшимча минглаб тонна пахта топширилганини айтмайсизми!

Чустда ўнлаб фермерлар, хўжалик раҳбарлари, бободеҳқонлар билан мулоқотда бўлганимизда, уларнинг барчаси қўлга киритилаётган ютуқларни туман раҳбари Баҳодир Юсупов фаолияти билан боғлашаётир. Дарҳақиқат, икки йилдирки, қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларидаги режалар ортиғи билан уддаланган. Ўтган йилги оғир шароитда ҳам туман пахтакорларининг юзи ёруғ бўлган.

Туманда жорий йилнинг тўққиз ойида саноат маҳсулотлари, халқ истеъмоли моллари, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш, капитал маблағларни ўзлаштириш, чакана савдо айланмаси, маиший хизмат кўрсатиш, экспорт ҳажмлари ўтган йилнинг шу даврига нисбатан кескин ортган. 14,1 километр табиий газ, 7,7 километр ичимлик суви қувурлари тортилиб, фойдаланишга топширилди.

Олмос қишлоғида 600 ўринли янги касб–ҳунар коллежи ишга тушди. Таълим дастурида белгиланган бешта умумтаълим мактаблари капитал таъмирланди. Тўққиз ойнинг ўзида 153 та янги хусусий корхоналар рўйхатга олинди. Тумандаги кичик корхоналарнинг ўзида 46,9 минг киши меҳнат қилиб келаётир. Гўшт, сут, тухум ишлаб чиқариш миқдорлари кескин ортди.

–Қишлоқ хўжалигида камроқ харажат қилиб кўпроқ даромад олиш йўли билан ислоҳотларни амалга ошириш натижа беради,– дейди Баҳодир Юсупов. –Жорий йилда қишлоқ хўжалигининг ўзидан туман бўйича 762 миллион сўм соф фойда олинаётир. Рентабеллик даражаси ҳам ўтган йилгига нисбатан ўсди.

Чустда ер майдонларининг кўп қисми адирликлар, тошли жойлар. Шунга қарамай, бободеҳқонлар ишнинг кўзини билиб меҳнат қилишлари яхши самара бераётир. Туман бўйича ўртача ҳар гектар майдондан 44,8 центнердан ғалла етиштирилди. Салкам қирқ саккиз минг тонна ғалла тайёрланиб, давлатга сотиш режаси 103,5 фойзга уддаланди. Айрим фермерлар ва пудратчилар ҳар гектардан 60–65 центнердан дон олишди. Ғаллачиликда рентабеллик даражаси 26,1 фойзга етди. Бир гектар майдонда ғалла етиштириш учун 328,2 минг сўм харажат қилиниб, 382 минг сўм даромад олинди.

Энг қувончлиси, пахтакорлар етиштирган хом ашёнинг 90 фойзини юқори навларга сотишди. Ҳосилдорлик ўтган йилга нисбатан ҳар гектар майдон ҳисобига 1,4 центнерга ортди. Агар ўртача бир тонна пахтани сотилиш баҳоси 285 минг сўм бўлса, бир тонна пахта етиштириш учун 267 минг 840 сўм харажат қилинди.

Туманда хорижий ҳамкорлар иштирокида тўртта–«Хоко», «Чуст–«Голден–Фрут» «Мармар–ф», «Барион» қўшма корхоналари фаолият кўрсатаётир. Жорий йилнинг тўққиз ойида улар томонидан 667,1 минг АҚШ доллари миқдорида маҳсулот экспорт қилинди.

Туман ҳудудлари қўшни Қирғизистон билан чегарадош. Чегара ҳудудларида яшовчи кам таъминланган 228 нафар оилага меҳнат ва аҳолини иш билан банд этиш жамғармасидан чорвачилик билан шуғулланишлари учун 140 миллион сўм миқдорида имтиёзли кредит ажратилди.

«Варзик» ширкат хўжалиги далалари ҳам қўшни Қирғизистон тоғларига яқин. Кексаларнинг айтишича Варзик–тепалик дегани. Хўжалик ҳудудида ҳам тарихий тепалик бор. Бу тепалик муқаддас ҳисобланади. Бу жойнинг ҳавоси жуда мусаффо. Дов–дарахтларнинг барглари куз қуёшида олтиндек товланади. Хўжалик пахтакорлари учун бу йил жуда эсда қоладиган бўлди. Чунки ўн етти йилдан буён хўжалик пахта топшириш режаларини бажаролмай доғда қолиб келарди. Ва ниҳоят, уларнинг юзлари ёруғ бўлди.

–Экин майдонларимиз деярли тошлоқ ерлар,–дейди хўжалик рахбари Фарҳод ака Ҳожиматов.– Устига–устак адирлик. Бундай шароитда деҳқончилик қилишнинг ўзига яраша машаққатлари бор.

Варзик қишлоғида ўн етти минг аҳоли истиқомат қилади. Албатта, уларнинг яхши яшаши қишлоқ хўжалигидан олинадиган даромадга боғлиқ.

–813 гектар майдонда пахтанинг «Наманган–77» навидан юқори ҳосил олдик,– дейди хўжалик иқтисодчиси Акбар Йўлдошев. –Тошлоқ ва адир ерларнинг ҳар гектаридан режада белгиланган 21 центнер ўрнига 22 центнер ҳосил олинди. Бош пудратчилар Солижон Деҳқонов, Солижон Жўраев, Набижон Омонов, моҳир теримчилар Саноат Ҳошимова, Фароғат Шарипова, Шароби Дадабоева, механизаторлардан Зоҳиджон Шаропов, Мавлонберди Болтабоев, Умар Абдураҳмоновлар юқори самарадорликка эришдилар. Хўжалик бўйича етиштирилган пахта ҳосилининг деярли 90 фоизи юқори навларга сотилди. Ўн миллион сўмдан ортиқ соф фойда олиш кутилаётир. Эндиги мақсад фойда миқдорини йилдан–йилга ошириб бориш.

Варзик қишлоғидаги иккита мактаб таълим дастури режасига кўра қайта капитал тамирлангани жуда улуғ иш бўлди,–дейди хўжалик раҳбари.

–Масалан, 60–сонли мактаб қошида болалар спорти мажмуаси бунёд этилди. Бу эса ёш авлодга эътибор–ғамхўрлик намунаси.

Ҳа, чустликлар меҳнат қилишни ҳам, дам олишни ҳам яхши билишади. Сиз ҳафсала қилиб туман марказидаги Мавлоно Лутфуллоҳ маданият ва истироҳат боғига бир келинг, у ерда ҳордиқ чиқараётган минглаб ҳамюртларимизни кўриб, ҳавасингиз ошади. Бу гўшага водийнинг барча вилоятларидан меҳмонлар келиб, маданий дам олиб қайтишади.

Чуст ва чустликлар ҳақидаги мақоламиз ниҳоясида Чустий домланинг ушбу мисралари ёдга тушди:

«Баҳодирлик диёрин фахрисиз, устоз деҳқонлар,
Таъзим этгай сизга тоғлар, эй, марди майдонлар».

Ўринбой КЕНЖАЕВ

АЛИЖОН ПАЙҒАМОВЛАР ҲАЁТ...

Эҳтиром

Эзгуликни ҳаётининг мазмуни деб билганлар ўн минглаб, юз минглаб одамлар ичида бир–икки нафар учрайди, холос. Алижон ака Пайғамов дилида ҳам, тилида ҳам бир ҳил куйни–яхшилик куйини нола қиларди. Уч–тўртта шеър ёзиб, китоб чиқариб шоирман дегувчилар, юз–икки юз туп дарахт экиб пири–боғбонликни даъво қилгувчилар, гоҳ–аҳёнда эҳсон қилиб ўзини мурувватпеша билгувчилар ҳам топилади. Ҳаёти давомида камтарлик кўчасини асло тарк этмаган, фикрларини доимо оғир босиқлик ила билдира оладиган, ғарибларга саховат гулшанидан бол тутган, бир кун савоб қилмаса тунлари уйқуси қочган, бор меҳр–шафқатини одамларга бахшида этган, ҳаёти мобайнида ўн минг гектарлаб боғлар яратган, аҳли аёлига садоқат борасида асарларга қаҳрамон бўлса арзигулик инсон, ўзидан фақат, фақат ва яна фақат яхшилик қолдирган Алижон ака бугун яна ёдимга тушди. Тўғриси, мақола ёзмоқчи бўлган қаҳрамонимнинг феъл–атвори у кишиникига ўхшаб кетган бир улуғ сиймони эслатди.

Фарзандларим нега журналистлик касбини бунчалик яхши кўрасиз, деган саволни тез–тез беришади–ю, шошилганимдан жўяли жавоб топиб–тополмай қоламан. Қизиғи, болаларимнинг учови ҳам журналист бўламан, деганида қувониб кетавераман. Йигирма йилдан ортиқ мухбирлик фаолиятимда Алижон Пайғамовга ўхшаган ўнлаб самимий инсонлар билан ота–боладай бўлиб, уларнинг зиёга йўғрилган суҳбатларига ошно бўлганман. Бундай омад, бундай бахт ҳаммага ҳам насиб қилавермайди.

Ёдимда, бундан чамаси ўн йил аввал узоқ йиллар «Қишлоқ ҳаёти» газетасига муҳаррирлик қилган устозим Неъмат ака Ёқубовнинг рафиқалари оғир хасталикдан озор чекарди. Келинойи мустақил ҳаракатланолмай қоларди. Тошкентдан Фарғонанинг Чимёнига ҳар йили икки марта даволатиш учун олиб борилларди. Даволанишга кетаётганида автомашинага кўтариб олиб чиқиларди, Фарғонадан қайтар чоғи эса оёққа туриб юриб кетарди. Неъмат аканинг меҳридарёлигини қарангки, хатто аёллар ҳожатхонасига рафиқасини кўтариб олиб кириб чиқарди. Бу ҳолни кўриб беихтиёр кўзларимга ёш келарди. Бир гал уларни Чимёнга жойлаштириб қайтар чоғи Алижон ака зиёратига кирдим. Алижон ака Қўқоннинг шундоққина ёнидаги «Соҳибкор» хўжалигида раис бўлиб ишларди. Неъмат ака ҳаётидаги кўрган–билганларимни Алижон акага айтсам, аёлга садоқат ила йўғрилган меҳрибонлигини эшитиб вужуди титраб кетди, кўзларига ёш келди. «Аёлни қадрлаган бундай инсонга ҳайкал қўйса арзийди, унинг ҳузурига бориб, минг таъзим қилиб келаман». Алижон ака эртасигаёқ Чимёнга борибди. Неъмат ака ва келинойининг ҳолидан тез–тез хабар олиб турибди.

Алижон ака жуда кўп китоб ўқирди. Ёзувчиларни қалбининг тўрида сақларди. Тақдиримдан шукур қиламан, Алижон Пайғамовга ўхшаган улуғ инсонлар ўзбек журналистикасининг устунларидан бири, таниқли адиб Мақсуд Қориев, янгийўллик меҳридарё, саховатпешаликда тенги йўқ инсон Ўлмас ака Машарипов, тартиб– интизомни ҳаётининг мазмуни деб билгувчи, даласи учун жонини ҳам беришга тайёр, иқболи баланд, чўлда бўстонлар яратиб донг таратган жиззахлик Мўмин ака Қаҳҳоров, адолатни сўйлаб, ҳақиқатнинг ҳимояси учун оромларидан кечишга қодир, волидаи муҳтарамаси умрини боғ яратишга сарфлайди деб дунёга келтирган, уста боғбон қашқадарёлик Зариф ака Бурҳонов каби ўнлаб улуғлар билан кўп марта мулоқот қилганимдан, улар ҳақида мақолалар ёзганимдан фахрланиб юраман.

Энг аввало, умрини мактабга, адабиётга, ижодга бахшида этган, Навоийни илоҳий устози деб билган, иймон–эътиқодда, дини– диёнатда тенги йўқ, меҳрибон падари бузрукворим (илоҳо, жойлари жаннатда бўлсин) Кенжабой отамнинг зурриёти бўлиб дунёга келганимдан яратганга беадад шукурлар қиламан.

Ҳа, номлари тилга олинганларнинг барчаси ҳар қандай қийин вазиятларда ҳам инсонни, инсонийликни, миллий қадриятларни улуғлаганлар, улуғлаб келишаётир.

Гоҳида газета саҳифаларида олди–қочди, ўткинчи рақамларга тўлган мақолалар бериб муштарийларни зериктириб қўяётганимиз ҳам бор. Бу галги қаҳрамонимиз хусусида дангал, мухтасар гап қилгимиз келди: қаерда ишласа омад уни қувиб юрадиган, оромини элига, юртига, вазифасига бахшида этадиган, энг оғир жабҳада ҳам кимлигини кўрсатиб юрган, суҳбатдошига ниҳоятда эътиборли, ҳалолсўз, кўксига сенаторлик нишони ярашиб турган Нўъмон ака Омоновни Алижон Пайғамовга ўхшатдим. Ўн йилдан бери қолоқлик ботқоғидан чиқолмай, муаммолар гирдобига ғарқ бўлаётган Охунбобоев тумани пахтакорлари ва ниҳоят Нўъмонжон аканинг шарофати ила режаларини ортиғи билан уддаладилар. Туманда қишлоқ хўжалигининг барча соҳалари бўйича мўлжалланган режалар ортиғи билан бажарилди. Бободеҳқонларнинг қувончларини айтмайсизми?! Нўъмонжон ака билан суҳбатлашиб ўтириб–ману, Алижон Пайғамовлар ҳаёт эканига, улар ҳали узоқ яшаяжагига иймон келтирдим. Ҳоким йил бошида охунбобоевликларнинг шижоатини бизнинг «Миллий тикланиш» газетамиз биринчи бўлиб эътироф этганини, улуғ ниятлар баён қилганини эслади. Ниятларимиз ижобат бўлганидан биз ижодкорларнинг ҳам бошимиз осмонга етди.

Тилагимиз–бир–бирида мўмин–қобил фарзандларингиз бахтига бошингиз омон бўлсин, Нўъмонжон ака!

Хайрлашар чоғи унинг телефони жиринглаб қолди. Нўъмон аканинг юз–кўзлари қувончга тўлди. Сабаби, пойтахтдан сенат аъзоси, Ўзбекистон Қаҳрамони, севимли шоиримиз Эркин ака Воҳидов туман пахтакорларини меҳнат ғалабаси билан қутлаш учун қўнғироқ қилибди. Элнинг буюк шоири эсласа қувонмай бўладими?! Яхши ниятлар қилдик: туманга барака қайтгани рост бўлсин!

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ

ТЎЙГА ТЎЁНА БИЛАН

Шу ойнинг охирида ўзбек санъати ва маданияти тарихида алоҳида ўрин тутган Тошкент Давлат санъат институтининг 60 йиллик юбилейи нишонланади. Дарҳақиқат, ушбу даргоҳ ўзининг бой тарихига эга. 1945 йилда Тошкент гарнизонининг казармасига мўлжаллаб қурилган, сўнгра эса госпиталга айлантирилган бинода ташкил этилган институтнинг 60 йиллик фаолият йўли осон кечмади. Лой, хом ғишт, бордон каби материаллардан қурилган бино ҳар бир таъмирдан кейин нари борса ярим йил ўтар–ўтмас, яна аввалги ҳолига қайтар, одам юрганида поллари лопиллар, Тошкентнинг сейсмик минтақада жойлашганлиги умуман инобатга олинмаганди. Бундай ҳол таълим сифатига таъсир қилмай қолмасди, албатта. Ўқув аудиториялари етишмас, ускуна ва жиҳозлар эскирган, студияларнинг мутлақо йўқлиги оқибатида эса дарс машғулотлари икки–уч сменада ўтиларди. Шундай бўлсада, Тошкентда Театр санъати институтининг очилиши Ўрта Осиё Республикалари ва Қозоғистон театрлари ҳаёти тараққиётида янги босқични бошлаб берди. Чунки у бутун регион учун юқори малакали кадрлар–режиссёрлар, актёрлар ва театршуносларни тайёрлаб беришга даъват этилганди. Тошкент театр ва рассомлик институти Ўзбекистон ва Ўрта Осиё республикаларига театр ва рассомлик санъатидан олий билим берадиган даргоҳга, илмий–педагогик кадрлар ҳамда ижодкор зиёлиларни тайёрлайдиган чинакам устахонага айланди. Барча театрларда актёрлик санъатини бутун нозикликлари билан намойиш этаётган санъаткорларнинг кўпчилиги шу институтда таълим олган. Ўзбекистон радио ва телевидение эшиттиришларида фаолият кўрсатаётган ижодкорларнинг катта қисмини мазкур олий ўқув юрти қалдирғочлари ташкил этади. Бу ерда Назира Алиева. Н.Тимофеева, Сора Эшонтўраева, Ҳалима Носирова, Асад Азимов, Саттор Ярашев, Тўла Хўжаев, Раззоқ Ҳамроевдек ўз касбининг фидойилари ўзларининг билим ва тажрибаларини бўлажак ижодкорларга бағишлаганлар. Бугунги ёш авлодга эса юртимизнинг таниқли актёр ва режиссёрларидан: Хайрулла Саъдиев, Боир Холмирзаев, Мунаввар Абдуллаева, Арсен Исмоилов, театршунос ва журналистларидан Тоир Исломов, Тошпўлат Турсунов, Мухтор Худойқулов, Тўлқин Қозоқбоев ва бошқалар дарс бериб келишмоқда. Санъат ва санъаткорлар шахси, ўқув жараёнини ташкил этиш, юксак истеъдодларни тарбиялаш борасида катта хизмат қилишмоқда.

«Тўйга тўёна билан» деганларидек, шу йилнинг июл ойида ҳукуматимизнинг матбуотда эълон қилинган «Маннон Уйғур номидаги Тошкент Давлат санъат институти фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги Қарори санъат институти домлалари ва талабалари учун катта янгилик бўлди. Пойтахтимизнинг Миробод тумани Мироншоҳ кўчасида жойлашган бинолар мажмуи институт жамоасига туҳфа этилди. Мустақиллик арафасида юртбошимиз у ерга ташриф буюриб, қурилиш сифатини, аудиториялар жиҳозланишини, замонавий мусиқа асбобларини кўздан кечирдилар. Ўз таклиф ва мулоҳазаларини иштирокчиларга билдирдилар.

–Президентимиз бизнинг уй–фикрларимиз, орзу–истакларимиз билан қизиқди,–дейди ўша учрашувни хотирлаб 4–курс талабаси Зебинисо Ҳасанова.– Бир ой муддатда қуриб битказилган мана шундай бинода ўқиш биз учун қувонч бағишлайди.

Ишга туширилган бу бино чиройли бўлиши билан бирга жуда қулай ҳам. Унинг лойиҳаларига санъат соҳасидаги олий ўқув юртлари ўқув–ижодий жараёнларининг ўзига хослиги ва алоҳида талабларни инобатга олган ҳолда тегишли тузатиш ва қўшимчалар киритилди. Ўн саккизта маҳорат синфи, аудиториялар, студиялар ва бошқа зарур хоналар техникавий воситалар, ускуналар, мебель, дарслик ва ўқув–услубий адабиётлар билан тўлиқ таъминланди. Жумладан, суратга олиш технологиялари ва овоз мосламалари замонавий «Nikon», «Yamaha», «Canon» фирмаларидан келтирилди. Ўқув театридаги чироқлар, ҳатто пардалар жойлашувига ҳам алоҳида эътибор қаратилди. Қирқта замонавий пианино, роял ва компьютерлар талабалар ихтиёрига берилган. Бугунги кунда институтда 13та йўналиш бўйича мутахассислар тайёрланмоқда. Эътиборли томони, институт иш режасидан халқаро ҳамкорлик ҳам ўрин эгаллаган. Жумладан, Германиянинг қўғирчоқ театри жамоаси билан келишувга кўра, улар институтда «мастер–класс»лар ўтказишади ва ўз навбатида талабалар ижросидаги спектакллардан ҳам баҳраманд бўлишади.

Юбилейнинг айнан янги бинода нишонланишини ҳам ўзига хос сабаблари бор. XXI аср руҳияти акс этган ушбу даргоҳда таълим олиш ҳар бир талабага ифтихор бахш этади ва келажакда уларнинг комил инсон бўлиб етишига замин ҳозирлайди.

Суннатилла ИСЛОМОВ

Токнинг қарови яхши бўлса ҳосили ҳам мўл бўлади.

БОЛА ЎЗ ИХТИЁРИ БИЛАН «ҚУЁН» БЎЛАДИМИ?

Бугуннинг гапи

Қадрли «Миллий тикланиш» таҳририяти!

Сиз билан мени анчадан бери ўйлантириб келаётган бир масала хусусида ўртоқлашмоқчиман.

Эрта тонгдан кимдир ишга, кимдир олий ўқув юртига, яна кимдир мактабга, хуллас, барча ўз манзили сари ошиқади.

Ўзбеклар серфарзанд халқ. Фарзандлари «одам бўлиши» учун жон–жаҳди билан кеча–ю кундуз тиним билмай меҳнат қилади. Бир хонадонда тўрт фарзанд бўлса, шундан иккитаси талаба ва биттаси ўқувчи бўлишини ҳеч ким инкор эта олмайди. Биламизки, жамоат транспорти йўловчиларининг аксариятини мактаб ўқувчилари, талабалар ташкил этади. Қайси жамоат транспортини олиб қараманг, «7 ёшдан йўл ҳақи 100 фоиз тўланади» деган огоҳлантирувчи ёзувга кўзимиз тушади.

Ҳар бир ўзбек хонадонида камида тўрт нафар фарзанд бор. Агар шу тўртала фарзанднинг уч нафари, иккита ўқувчи ва бирови талаба бўлса, албатта, йўл ҳақига пул бериш ёки ойлик чипталарини сотиб олиш ота–оналарганақадар қийинчилик туғдиришини тасаввур қилаверинг.

Яқинда автобус(72–экспресс)да бўлиб ўтган бир воқеа йўловчиларнинг норозилигига сабаб бўлди. Чиптачи бир болакайни елкасидан туртиб, автобусдан тушириб юбормоқчи бўлди. Унга қараб чидаб туролмадим. Тушликдан иқтисод қиларман деб ўйладим–да, болакай учун ҳақ тўладим. Автобус сал тинчигач, болакайдан секин сўрадим:

— Нима, ота–онанг автобусга пул беришмайдими?

Бола елкасини қисди:

— Ойим битта ўзи ишлайди, адам йўқ... Раҳмат, амаки,–деб жавоб қайтарди.

Чиптачилар болаларни аро йўлда тушириб қолдирганларининг жуда кўп гувоҳи бўлганман. Шундай пайтларда фарзандларидан икки нафари олий ўқув юртларида шартнома асосида, қолган бир ёки икки нафари мактабга қатнайдиган оилаларнинг сарф–харажатлари нечоғли оғир эканлигини ҳис қиламан. Нима қилиш керак?

Тўғри, болаларни олий маълумотли қилиш ҳамма ота–онанинг орзуси. Лекин бунга иқтисодий қудратимиз етадими? Болаларни ўқитиш билан боғлиқ харажатлар ҳар қандай оила бюджетига ўзининг салбий таъсирини кўрсатмай қолмайди. Айтиш жоизки, бир қатор ташкилотлар ишчи–ходимларининг транспорт харажатларини қоплашга ҳаракат қилади. Лекин бунга қурби етмайдиган ташкилотлар ҳам оз эмасда.

Бу гапларни ёзғириб айтаётганимнинг боиси, мактаб ўқувчиларининг жамоат транспортида ўқишга бепул қатнашлари учун шароит яратиш пайти етмадимикан? Излаган имкон топади, дейдилар–ку! Ватанимизнинг эртанги куни бўлган ёш авлоднинг камолоти учун қанчалик замин яратсак, ҳаётимизнинг пойдевори ҳам шунчалик мустаҳкам бўлади.

Насриддин БОТИРОВ

КЕЛАЖАККА ҚАДАМ

Бугун жамиятни ахборот технологияларисиз тасаввур қилиб бўлмайди. Агар ахборот маҳсулотларини энг кўп тасарруф қилаётган давлатлар рўйхатига назар ташласак, улардан кенг фойдаланаётган мамлакатлар иқтисодий жиҳатдан мустаҳкам, ишлаб чиқариши ҳам юқори эканлигининг шоҳиди бўламиз. Ахборот технологияларисиз тараққиётга эришиб бўлмаслигини давр тасдиқ этмоқда.

Ўзбекистонда ҳам ахборотлаштириш соҳасида мустақиллик йилларида амалга оширилган ишлар ўз самарасини бермоқда. Ўзбекистонда жаҳон ахборот–коммуникация технологияларидан фойдаланувчиларнинг сони тобора ортиб бормоқда.

Шуни таъкидлаш жоизки, Тошкент ахборот технологиялари университети республикамизда, қолаверса, Марказий Осиёда ягона саналган халқ хўжалигининг турли–туман соҳалари учун юқори малакали дастурчи, ахборот–коммуникация технологиялари бўйича мутахассислар етиштириб берувчи етакчи олий ўқув юртларидан бири саналади. Бу ерда талабаларнинг замонавий билим асосларини пухта эгаллашлари, ҳар томонлама камол топишлари учун барча шарт–шароитлар яратилган. Кейинги йилларда телекоммуникация ва ахборот технологиялари соҳасига, олий ўқув юртимизнинг ривожига катта эътибор билан қаралмоқда. Бу Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов университетнинг 50 йиллиги муносабати билан йўллаган табрикномасида тўла ифодасини топди.

Университет кутубхонаси талабаларнинг фойдаланишлари учун етарли китоб фондига эга. Талабалар замонавий адабиётлардан, Интернет тизимидан мунтазам фойдалана оладилар. Ўқитиш жараёни эса илғор педагогик технологиялар ва компьютер тизими ёрдамида олиб борилади.

Ташкил топганининг 50 йиллиги муносабати билан университетда ҳозирги кунда таъмирлаш, жиҳозлаш ва замонавий компьютерлар билан таъминлаш ишлари олиб борилмоқда. Бу ишларга университет ректори, профессор Содиқжон Қосимов, маънавий–ахлоқий ва тарбиявий ишлар бўйича ректор ўринбосари Ниғматилла Мўминов ҳамда бошқа кўплаб фидойи кишилар бошчилик қилмоқдалар. Университетимиз обрўсини бунданда ошириш учун биз талабалар ҳам олдимизга аъло баҳолар билан ўқишни, жамоат ишларида фаол иштирок этиш, барча турдаги олимпиада ва беллашувларда совринли ўринларни эгаллашни мақсад қилиб қўйганмиз.

Элдорбек АКРОМОВ, ТАТУ II курс талабаси

САВОЛЛАР

Хаёл худонинг энг улуғ марҳаматидир.
ГЁТЕ

Инсон-икки қутб

Кеча ким эдингу, бугун кимсан?! Тўғрисини айт, ўтган кунларни унутиб бахтли бўлмоқчимисан? О, хотиралар... Улардан воз кечиш шунчалар осонми? Унутиш шартми? Шу билан ўзингни бахтли ҳис қилмоқчимисан? Бахт нима ўзи?

У шу ерга келганда ўз-ўзига савол беришдан тўхтади. Чунки, у бахт нималигини билмасди. У фақат бир нарсани биларди, бир нарсага қаттиқ ишонарди, ана ўша нарсага эътиқод қўйганди. Мана шу нарса унинг орзуси эди. У шундай ўйлардики, мен кўраётган қора кунлар қанча қорароқ бўлса, бахт – ёп-ёруғ кунлар шунчалар нурлики, қуёшга тик қараш осон бўлмаганидек, ҳақиқий бахтга эришиш ҳам мушкул иш. Унинг ҳаётий фалсафаси мана шу икки қутбдан иборат эди...

* * *

-Қанча бетгачопар бўлманг, барибир яхши одамсиз, тўғрироғи яхши кадрсиз, ўз ишингизни яхши биласиз...

У раҳбарнинг бошқа гапларини эшитмади. Лекин қайсидир куч унинг оёқларини михлаб қўйганди шу лаҳзаларда. Хонасидан чиқиб кетолмади. Қулоқлари ўз ишини бажармаяпти. У юрагидаги ўзига ёқмаган қайсидир одатига шундай бўлиши кераклигини жаҳл билан тушунтирди. "Ҳа, шундай бўлиши керак. Аччиққина заҳарханда қилиб кулсин у, барибир гапларини эшитмайман. Эшитганга ўхшаб туриб ҳам эшитмайман. У ёлғончи. Бошқаларни алдагани майлику-я, бироқ, ўзини-ўзи алдаб яшашини қандай тушуниш мумкин? Ахир ҳаётдаги ҳамма фалокатлар одамнинг ўзини-ўзи алдаб яшашидан бошланади-ку! Бир қарашда бир одамнинг маънавиятидаги бундай туғма дангасалик кўзга кўринмайдиган, арзимас камчиликдай туюлади. Бироқ одамларнинг кўз ўнгида йўқсуллигини намойиш қилишга фақат худо сийламаган бандаларгина журъат қилиши мумкин. Кейинги пайтда бундай одамлар кўпайиб қолди ён атрофимизда. Шахсий камчиликларимизни тан ололсак, бу айблардан қутулишнинг энг яхши йўли – уларни тангрининг туҳфаси деб тушунишдир. Кўп нарса ўзимизга боғлиқ-ку!

Ҳа, фақат кўпинча ўзимиздан узоқлашиб кетамиз. Юрагимизга ақл ўргатмоқчи бўламиз. Инсониятнинг энг катта хатоси мана шу. Яхши билан ёмоннинг фарқини ажратиш жуда қийин, жудаям қийин.Чунки, ҳеч ким ўзини ёмон одам деб ўйламайди. Ҳаёт шундай мураккабки, билмадим... Яхшиси ҳеч нарсани ўйламаслик керакка ўхшайди. Шундай қилишнинг иложи бўлганда эди... Йўқ, иложи йўқ! Лекин, гапирмасдан туриб, дилингизни оғритган одамни кўнглингиз тўлгунча жазолашингиз мумкин. Мен уни шундай жазолайман. Тушунса ҳам, тушунмаса ҳам..."

Шу хаёллар билан анча вақт ўтганини сезмай қолибди бечора. Эски телефоннинг хунуккина жиринглаши уни ҳушига келтирди. Бошлиқ аллақачон айтарини айтиб кетиб бўлган, у эса деразадан ташқарига – ёмғирнинг эзғилаб ёғишига қараганча турган жойида қотиб қолганди. Ўзининг кимлиги ёдига тушди, бир зумда умр йўлларидаги нурли ва нурсиз кунлар кўз ўнгидан ўта бошлади. Ям-яшил телефон ғингшиб-ғингшиб овозини ўчирди. Ҳамма нарса, ҳамма одамнинг ақлдорлиги билан яратилган нарсалар кўнгилга тегади. Кейинги пайтда ихтиро деб баҳоланаётган нарсаларнинг ҳаммаси одамнинг роҳат қилиб яшаши учун қулайлик яратишни кўзлайди. Негадир кунданкунга ана шундай кашфиётларнинг мевасини еганимиз сари яшаш осонлашиб эмас, қийинлашиб бораётганга ўхшайди. Кимга қанақа... билмадим... Хаёлпарастман, деб ўйлади у, ҳақиқий хаёлпараст. Шамоллаганга ўхшайди, бурнидан қуруқ сув келаяпти. Чўнтагидан рўмолчасини олмоқчи эди, ғижимланиб кетган юз сўмлик пул полга тушди. Шундан бошқа бирор сўм йўқ киссасида. Қорни ҳам очиққанга ўхшайди. Битта нон беради шу пулга ёки битта газета олиши мумкин, агар уйига пиёда кетса. Аксинча бўлса, йўл кирага тўланади бу пул. Уйгача тўрт чақиримлик йўл, бунинг устига ёмғир ёғаяпти... Кўчага чиқиб ҳам шу ғижимланиб кетган пул ҳақида ўйлади. Бекатдаги автобус кутаётган одамлар орасига бориб қўшилдиямки, хаёлларини йиғиштиролмади. Агар шу пулига анави одам мақтаётган лаҳзалик лотереяни олса,

АЁЛНИНГ РАВНАҚИ

Хотин-қизлар ижтимоий фаоллигини ўрганиш масалалари

Жамият мураккаб ижтимоий тизим. Унинг мураккаблиги нафақат уни ташкил этувчи унсурлар: шахс, ижтимоий гуруҳ, институт, тузилма, фаолият, жараён ва муносабатларнинг хилма-хиллигида, балки мазкур элементларни ўзининг узлуксиз ўзгариб янада мураккаблашиб боришида ҳамдир. Жамият ва уни ташкил этувчи соҳаларни ўрганишдан мақсад улар фаолиятидаги номувофиқлик ва тараққиётга тўсқинлик қилувчи зиддиятларни камайтириш ва мутаносибликларни кучайтириш учун илмий асослар яратишдир.

Тарихий тараққиётнинг кейинги даврларида улар мақоми тенг бўлмай, эркаклар фойдасига ҳал этилган. Ҳали-ҳануз бу тенгсизлик тўла тугатилган эмас.

Аввалги даврларда хотин-қизларнинг жамиятдаги ўрни ва мақоми масаласида гап кетса бу гуруҳга нописандлик билан баҳо бериш, уларнинг тенгсизлиги ва қарамлик ҳолатини оқлаш, ҳеч бўлмаса хаспўшлаш етакчилик қилган. Ҳозир хотин-қизлар тенгсизлиги ва қарамлиги масаласини ечишга фаол интилиш бор. Бу масаланинг ечимига ёндашувлар турлича.

Бу ёндашувларда хотин-қизлар ҳаётига оид муаммоларнинг ўртага ташланиши ижобий аҳамиятта эга. Зеро, хотин-қизлар қарамлигини бартараф этмай, уларнинг жамиятдаги фаоллигини оширмай туриб ижтимоий ривожланишни таъминлаш мушкул. Аммо бу нарсаларни тор манфаатлар билан боғлаб, тарихий реалликни ҳисобга олмай ўрганиш унинг ечимини чигаллаштиради, кишиларни чалғитади. Масалан, беғараз деса бўладиган диний ёндашувни олайлик. Бунда хотин-қизларга нисбатан муносабатларни инсонийлаштиришга, зўравонлик қилишдан тийилишга даъват марказий ўринни эгаллайди. Аммо масаланинг ечимини таъминловчи аниқ дастур мавжуд эмас.

Хотин-қизларнинг жамиятдаги қарам ҳолатига жамоатчилик эътиборини қаратувчи ва уни бартараф этиш моделларини илгари сурувчи фенимистик ёндашув кенг тарқалмоқда.

Булар ўтмиш асоратларини бирданига бартараф этилишини талаб этмоқдалар. Ваҳоланки, ҳар қандай масалани ўрганишга ва ечимига механик ёндашиш, тарихий илдизларини ва юзага келган вазиятни ҳисобга олмаслик популизмни юзага келтиради. Бу ташкилот ёки партия томонидан ҳокимият тизимида етакчи мавқега эришиш учун хотин-қизларнинг камситилиши масаласини ўртага ташлаб, жамоатчилик кўзига майда-чуйда, кўпинча амалга ошириш реал бўлмаган ғояни илгари суриш тарзида намоён бўлади.

Фикримизча, хотин-қизларнинг ижтимоий аҳволи масаласига, айниқса, уларнинг ижтимоий фаоллигини таъминлаш масаласига илмий-социологик ёндашиш манзарани аниқроқ ёритиш, муаммо ечимининг реал механизмларини аниқлаш имконини беради. Бу соҳада олдинга силжишлар мавжудлигини эътироф этмоқ лозим. Хусусан, Ўзбекистонда хотин-қизларнинг ижтимоий аҳволини ўрганиш борасида «Ижтимоий фикр» Республика маркази ва унинг нашри «Ижтимоий фикр, инсон ҳуқуқлари» журналининг ахборот тўплаш, таҳлил қилиш ва оммалаштириш борасидаги ишлари таҳсинга лойиқ.

Зеро, ҳозир биз хотин-қизларнинг тенгсизлиги ҳали тўла тугатилмаган жамиятда яшаяпмиз. Биргина мисол, яъни ижтимоий ишлаб чиқариш соҳасида хотин-қизларнинг иштироки 65,7 фоизни, эркакларники эса 81,5 фоизни ташкил этиши буни исботлайди.

Демак, республикамиз ривожланишининг мазмун ва суръати нуқтаи назаридан мамлакатимизда тараққиётнинг ҳали ишга солинмаган ресурслари бор.

Страта нуқтаи назаридан яқин ўтмишда хотин-қизларнинг мулкдан, иқтисодий тадбиркорликдан бегоналаштирилгани уларнинг қарам ҳолатига замин бўлган. Улар оила-никоҳ институтида ҳам қарам ҳолда иштирок этган. Мулк эгаси бўлмагани учун мустақил иш тутиш имкони уларда бўлмаган. Уларнинг фаолият, соҳа ва шакллари чекланган.

Собиқ совет тузуми қонунларида хотин-қизларнинг ҳуқуқлари эркакларники билан тенглаштирилган. Аммо амалда тенгсизлик янги миқёсларда намоён бўлган. Ўз тақдирларига оид сиёсий, ижтимоий ечимларни топишдан четлаштирилганлар. Хотин-қизларнинг тенгсизлиги аграр ўлкаларда янада яққолроқ кўзга ташланган. Энг кам иш ҳақи тўланадиган соҳалардагина хотин-қизлар кўпчиликни ташкил этган.

Ўзбекистон хотин-қизларининг ўрни бошқа ўлкаларга қараганда яна ҳам ачинарли бўлган. Ўзбекистон аҳолисининг туғилиш суръати юқори бўлганлигидан бола боқиш, оила учун қайғуриш асосан аёллар зиммасида бўлган. Буларнинг ҳаммаси хотин-қизларнинг эрга, жамиятта қарамлигини янада орттирган.

Мустақиллик туфайли бу қарамликни бартараф этиш йўлида қатор тадбирларни амалга ошириш имконияти юзага келди. Аввало, бу муаммога кишиларнинг ёндашуви ўзгарди. Бу мавзуга биринчи навбатда Республика Президенти Ислом Каримов катта эътибор берди. Унинг ташаббуси ва ташкилотчилиги билан хотин-қизларнинг реал тенглигини амалга оширишга хизмат қиладиган ҳуқуқ ва эркинликлар тизими яратилди. Республика Президентининг фармонлари ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари билан хотин-қизлар тенгсизлигини бартараф этиш ва ижтимоий ҳимоялаш фаоллигини ошириш тадбирлари ишлаб чиқилди.

Энди хотин-қизларни биосоциал гуруҳ сифатида ўрганишда бу тоифага мансуб шахс-индивидларнинг социал ҳатти-ҳаракати, қадриятлари, мақоми ва нуфузи, ижтимоий институт, жараён ва муносабатларда иштироки, ўз истиқболига қараши ва булардаги ўзгаришларни ҳисобга олиш имконияти юзага келди. Ҳозирда оиланинг асосий функцияси — авлодлар давомийлигини сақлаш, соғлом фарзанд учун масъулият ортмоқда. Аёлларнинг фарзандли бўлиш масаласига муносабати ўзгармоқда.

Болаларда ҳозирги замон шахсига хос фазилатларни тарбиялаш, хусусан, тиришқоқлик, тадбиркорлик, фаоллик каби хислатларни уларда шакллантириш соҳасида фаоллик хотин-қизларда ортмоқда. Келгуси авлод ҳимоясида ўз ижтимоий мақомига эга бўлиш истаги ва унга эришиш кўникмаларини шакллантириш учун шароит яратишда хотин-қизлар жонбозлик қилмоқда.

Хуллас, хотин-қизлар қарамлигини бартараф этиш борасида катта ишлар амалга оширилмоқда. «Баркамол авлод учун», «Оила», «Она ва бола» каби дастурлар хотин-қизлар ижтимоий фаоллигини ўстиришга кўмаклашмоқда.

Ҳотам ҒОЗИБОЕВ,
Чўлпон номидаги Андижон ДТПИ фалсафа кафедраси катта ўқитувчиси

Қорасув шаҳрида Бурозия Исмоилова раҳбарлик қилаётган «АН-НУР» масъулияти чекланган жамият ишчилари республикамиз ички бозорини тўлдиришда ўзларини муносиб ҳиссаларини қўшиб келишмоқда. Корхонада 447 нафар ишчиларга барча шароитлар етарли. Улар ишчилар учун 3 турда махсус кийим бошлар ва бошқа 6 турда халқ истеъмол молларини ишлаб чиқармоқда. Бунда аҳоли талаб ва эҳтиёжлари ўрганилаётгани ютуқлаб олиш бўлмоқда,

Суратда: цех бошлиғи Манзураҳон Қўлдашева ва тикувчилар.

Тоҳиржон Хамрақулов олган сурат.

Деҳқоннинг оғири енгил бўлмоқда

АТ «Пахта банк» Бухоро вилоят Вобкент бўлимининг ибратли ишлари

«Пахта банк» ўзининг барқарорлиги ва универсаллигини амалда тасдиқлаган, мавжуд капитал маблағлар активлари ҳажми, молиявий операция доирасига кўра, республикамиздаги асосий банклардан ҳисобланади. Банкнинг йирик бўлимларидан бири бўлган Бухоро вилоят бошқармасининг Вобкент бўлими ҳам бугунги кун талабларидан келиб чиққан ҳолда ўз мижозларига намунали хизмат кўрсатишни йўлга қўйган.

Ҳозирда банк 761 дан ортиқ жисмоний ва юридик шаҳслардан ташкил топган мижозларига эга. Булардан 201 тасини фермер ва 12 тасини ширкат хўжаликлари ташкил этади. Шунингдек, марказдан узоқда жойлашган ҳудудлардаги мижозларга қулайлик яратиш мақсадида банк ўзининг мини банкларини ташкил этган. Улар «Қаюм Муртазоев» ва «Хайрулло Ҳайитов» номли ширкат хўжаликларига жойлашган бўлиб, банк 2006 йилда «Охунбобоев» ширкат хўжалигида ҳам ўзининг иккита мини банкини очишни режалаштирган. Замонавий тўлов воситаси ҳисобланган «Пластик карточка» хизматларидан фойдаланиш учун ҳам банк етарли даражада қулайлик яратган. Банкнинг ўзида, савдо, аҳолига ёқилғи қуйиш шахобчаларида жами бўлиб еттита терминал фаолият кўрсатяпти.

Фермерликни ривожлантириш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бугунги кунда долзарб аҳамиятта эга. Ушбу масаланинг муваффақиятли ҳал этилиши, бевосита банк хизматига ҳам боғлиқ. Деҳқон ва фермер хўжаликларини молиявий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ҳамда кичик бизнес субъектларини ривожлантириш учун 2005 йилнинг шу кунига қадар банк тўрт миллиардга яқин кредит ажратган.

Жорий йилнинг бошида «Нурбек Ёрмат» фермер хўжалиги эҳтиёжи учун зарур бўлган «Т-4 Алтай» русумли тракторлар сотиб олишга 28 миллион 500 минг сўм кредит берилган эди. Хўжалик ушбу маблағдан унумли фойдаланди. Ўз вақтида керакли техникаларни сотиб олди. Бу эса ўз-ўзидан хўжалик ишларининг юришишига олиб келди. Хўжалик бу йилги режани 120 фоиз қилиб бажарди.

«Муродали Султонович» фермер хўжалигига ҳам банк «Т-80» русумли трактор сотиб олиши учун учун 17 миллион сўм имтиёзли кредит ажратган эди. Хўжалик кредитлардан мақсадли фойдаланиб ҳисобланган фоизларни ўз вақтида тўлаб келмоқда. «Ўриной Мирзаева» фермер хўжалиги ҳам «ТТЗ-80» тракторини сотиб олиш учун банкнинг кредит ҳисобидан 17 миллион сўм маблағ олди. Натижа ёмон бўлмади. Хўжалик бу йилги мавсумда йиллик режани 165 фойиз қилиб бажаришга эришди.

Шунингдек, банк томонидан бюджет ҳисобидан бериладиган иш ҳақлари ҳам ўз вақтида ойма-ой тўланиб келинмоқда.

Албатта, банкка иш билан келаётган мижозларнинг талабига мувофиқ намунали хизмат кўрсатаётган ходимлар иши ҳам мақтовга лойиқ. Шу ерда беш йилдан буён раҳбар ўринбосари бўлиб ишлаб келаётган Ғайрат Неъматов, кредит бўлими бош мутахассиси Амина Азимова, хазина мудири Роила Қўзиевалар ўз ишининг устаси бўлиб кетган. Ёш ходимлардан оператор Бобур Рустамов, кредит бўлими мутахассиси Шаҳоб Насриллаевлар ишидан ҳам мижозлар миннатдор бўлишмоқда.

— Банкнинг асосий мижозлари деҳқонлар ҳисобланади. Деҳқоннинг ютуғи ўз-ўзидан банкнинг ютуғи. Масъулиятимиз ҳар қачонгидан ҳам кўра йиғим терим пайтида ошади, — дейди биз билан суҳбатда АТ «Пахта банк» Бухоро вилоят Вобкент бўлими бошлиғи Садриддин Шодиев. — Терилган пахта учун ҳар беш кунда тўғридан-тўғри шийпонларда ҳақ тўланди. Бу ҳолат, айниқса, фермерларнинг оғирини енгил қилди. Бу йилги пахта ҳосилини йиғиштириб олиш учун банк томонидан теримчиларга бир миллиард сўмдан ортиқ нақд пул ажратилди. Ҳа, бу йил туман пахтакорларининг меҳнати эвазига далаларда ҳосил мўл бўлди.

Туман йиллик 35 минг тонна режани ортиғи билан — 43 минг тоннадан ошириб уддалади.

Биз АТ «Пахта банк»нинг Бухоро вилоят Вобкент бўлими томонидан қилинаётган эзгу ва хайрли ишлар кўламини янада кенгайтириш йўлида тузилаётган янги режалар билан танишдик ва бу мақсадларнинг амалга ошишида банк раҳбариятининг тажрибалари қўл келишига ишонч ҳосил қилдик.

М. РАҲМАТОВ,
«Миллий тикланиш» мухбири

ОҚЛОВ ҲУКМИ МУҲИММИ? Ё ҚЎШИМЧА ТЕРГОВ?

Бугунги кунда суд жараёнида тортишув тамойили, яъни прокурор билан адвокат ҳуқуқларининг тенглиги таъминланмоқда. Мамлакат жиноий қонунчилигини эркинлаштириш юзасидан муҳим чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Суд ҳуқуқларини ислоҳ қилиш жараёнида прокуратура органларининг суд жараёнига аралашувини жиддий чеклашлар бўйича қонунчилик нормаларига зарур ўзгартиришлар киритилди.

Суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш бўйича бир қанча ишлар амалга оширилаётган бўлса-да, бу соҳада ҳали ечимини топмаган муаммолар борлигини инкор эта олмаймиз.

Ўзбекистон Республикаси қонунларида судларга жиноят ишларини кўриб чиқиш якунлари бўйича айблов ҳукми чиқариш билан бирга, жиноят процессуал қонунларида белгиланган асослар мавжуд бўлганида оқлов ҳукми чиқаришлари белгиланган бўлса-да, бу борада суд амалиётлари қонун талаби даражасида эмас. Айрим ҳолларда, судлар томонидан жиноят ишларини мазмунан ҳал қилиб, асослар етарли бўлган тақдирда оқлов ҳукми чиқариш ўрнига, мансабдор органлар билан муносабатларни бузмаслик мақсадида, ўз хотиржамликларини афзал билиб, қатъиятсизликка йўл қўйилмоқда.

Жиноят ишлари бўйича Сирдарё вилоят судлари томонидан 2005 йилнинг 9 ойи давомида қўшимча терговга қайтарилган жиноят ишларини таҳлил қилиш амалиётидан кўринадики, жиноят ишлари бўйича туман ва шаҳар судларида 2 та шахсга нисбатан қўшимча терговга қайтарилган жиноят ишлари тергов органларининг қарорлари билан реабилитация учун асосларга мувофиқ иш юритишдан тугатилган.

Мисол тариқасида кўрсатиш мумкинки, тергов органлари томонидан Сардоба тумани, Пахтаобод деҳқон бозорига қарашли «Қўрғонтепа» мол бозорида назоратчи вазифасида ишлаган Сайдазим Джуманов мол бозорига кириш патталарини сотишдан тушган 251 минг 975 сўмни ўзлаштиришда айбланган. Жиноят ишини судда кўриш жараёнида дастлабки тергов органлари томонидан Джумановга «сизга ҳеч нарса бўлмайди» деб, алдаш йўли билан жиноят иши ҳужжатларига имзо қўйдириб, қонунга хилоф равишда тўпланган далиллар асосида айбланганлиги кўринса-да, оқлов ҳукми чиқариш ўрнига, жиноят ишлари бўйича Оқолтин туман суди 2005 йил 25 феврал кунги суд ажрими билан юқорида қайд этилган далилларни қўшимча тергов ўтказиш учун қайтариб юборган.

Мазкур жиноят иши Сардоба туман прокуратурасининг 2005 йил 6 майдаги қарори билан Джумановнинг қилмиши таркибида жиноят бўлмаганлиги сабабли Ўзбекистон Республикаси ЖПКнинг 83-моддасининг 2-бандига асосан ҳаракатдан тўхтатилган.

Шу каби суд амалиётида мавжуд бўлган муаммолардан келиб чиқиб, суд-ҳуқуқ соҳасида олиб борилаётган ислоҳотларнинг навбатдаги босқичларида суд томонидан жиноят ишларини қўшимча терговга қайтариш институтини ЖПКдан чиқариш фурсати етди деб ўйлаймиз. Шунда судлар томонидан асослар мавжуд бўлганида жиноят ишини қўшимча терговга қайтариш ўрнига оқлов ҳукмлари чиқариш муқаррар бўлади.

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, ҳар бир адолатли ҳукм шахс ва жамият аъзоларининг суд идораларига нисбатан ишончини мустаҳкамлайди ва суднинг мустақиллигини таъминлайди.

Э.УСМОНОВ,
Жиноят ишлари бўйича Сирдарё вилоят суди судьяси

ИСКАНЖАСИДА

миллионер бўлиши мумкин эмиш. Ҳар ким ўз молини мақтайди. Ҳаёт бозорга ўхшайди. Одамлар эса мақтовга ўч харидорлар. Балки шунинг учун одам боласи ақлини таниганидан бошлаб, умрининг охиригача чўнтагини қаппайтиришни ўйлар. Ахир ҳаёт бозор-ку! Яна... яна умр савдоси деган гаплар ҳам бор. Бошқаларга қандай билмадиму, лекин бу савдо ғирром бўлса ёмон, жуда ёмон. Совчилар... улар элчилар эмас, даллоллар! Ўғил-қизнинг кўнглига қараб ўтиришмайди ҳамма оиладаям, ёшлар ниманиям билишарди... Куёв томон - харидорларга энг арзон, лекин сифатли мол керак. Иложи бўлса қишнинг совуғига, ёзнинг иссиғига дош берадиган оёқ кийим керак уларга. Келин томон - сотувчилар ҳам анойи эмас, ялаб-юлқаб катта қилган арзандалари ерда қолибдими? Қалин пулининг қатлами қанча қалин бўлса, шунча яхши. Пули куйган қалампир чайнасаям, фалон пулга сотиб олган нарсасини оёқ ости қилиб қўймас! Ана сизга ҳаёт! Тўй нима? Тантанами у, балки байрамдир умрда бир марта бўладиган? Байрам бўлмаса, кимга, нимага шунча пулни кўкка совуриб харажат қиладилар? Байрам дегани йиғиб-териб, емай-ичмай, топган-тутганини, тишининг ковагида авайлаб-асраб юрганларини бир кунда ямламай ютиш-ку! Еб-ичиб... яшаш учун яралмаганми бу дунё?! Камбағалнинг бир кун тўйгани, борини дастурхонга қўйгани байрам. А, нима бўпти, пул қўлнинг кири-да... Лекин шу қўлнинг кирини ҳамма вақт ҳам тоза сув билан ювмаяпмиз-да...

Негадир шу кеча ухлаб, кўрган ёмон туши эсига тушди. Агар анови садақа тиланаётган, ёши ўзи қатори гадойга садақага шу ғижимланган пулни берса, ҳамма ташвишдан қутулади. У шундай қилди. Одатда ирим-сиримларни унчалик хуш кўрмасди-ку, лекин янги туғилаётган асари, ўзида бўлаётган ўзгаришлар уни шундай қилишга ундади. Юз сўм пул - арзимас нарса ҳақида хаёл суриш илҳом париларини ранжитиб қўйиши турган гап. Кўпинча шундай бўлади. Йўқ, йўқ ҳамма одамларда шундай... шундай бўлишига ҳам ишонаман. Кўпинча қорин ғамидан қутулолмаслигимиз, турмуш ташвишлари оёғимизни кўзга кўринмас чилвир иплар билан ўраб олиши бизни яхши ишлар қилишдан бебаҳра қилади. Одамзотнинг қўлидан кўп иш келади, унинг ақли ҳар нарсага қодир. Фақат одамлар ўзларининг руҳий олами билан яшаш қанчалик завқли эканлигини ҳамма вақт ҳам тушунавермайди. Балки шунинг учун ҳам кўпчилик одамлар арзимас муаммоларни ҳал қилишда ожизлик қилишар. Улар шундай вақтда бафуржа ўйлашдан қўрқишади. Одамларнинг ёрдамига таяниб, ташвишларини янаям кўпайтиришади. Нималар деяпман ўзи? Ўзимни ўзимга ақлдор қилиб кўрсатмоқчиманми?

Агар ҳозир анави раҳбаримга кўнглимдаги гапларни айтиб берсам, устимдан мазза қилиб кулган бўларди. Унга яхши кадр керак, лекин ўша яхши кадрга яхшигина муомала қилолмайди. Мен фақат пул топиш илинжида ишлаганимда балки у билан тил топишиб кетган бўлармидим... Уни фақат пул қизиқтиради. Аёл киши бўлганим учун боя озроқ ширин гапирди. Кайфияти яхши шекилли. Нимадан хурсанд, балки ёғлироқ жой топилгандир, чўнтагининг қаппайишидан умидвор. Тўхта, нега у ҳақда бунчалар кўп ўйлаяпман. Унга ўхшаганлар учун ўзимча қайғураяпман. Сабабини билганимда эди. Бирам ғалатиманки, ўзимга ўзим тушунолмайман. Ҳозир ҳам нималар деб валдираяпман ўзи... ҳаддан ташқари эзмаман, балки шунинг учун умрим ёлғизликда ўтаётгандир. Нега мен бошқаларга ўхшамайман? Нимага? Буни ўзим ҳам билмайман. Аёл кишини ўттизга кирса, ўтин бўлади, дейишади. Бир яримта ўттиз ёшни кўрибман...

У пичирлаб таниш сатрларни такрорлади:

Умримни ўткинчи
сабога бердим,
Энг сўнгги чақамни
гадога бердим,
Бу телба руҳимни
Худога бердим,
Сабо елиб борди,
гадога берди,
Гадо йиғиб борди,
Худога берди,
Худо мени сенга хатога
берди,
Сен мени кимларга
бердинг, Азизим?

Гулбаҳор
ОРТИҚХЎЖАЕВА

КУЗ НЕЪМАТИ

Анорни жаннат меваси деб бекорга айтишмайди. Азалдан халқ табиблари шифобахш хусусиятлари кўплигидан анорнинг гулидан пўстлоғигача даво, деб фойдаланишган.

Анорнинг янги узилган мевасида 20 фоизгача шакар, лимон кислотаси, B1, B2, B, C витаминлари ва бошқа инсон саломатлиги учун фойдали моддалар борлиги аниқланган. Милклар бўшашиб кетганда анор гулини туйиб, ҳар куни милкларга босиш тавсия этилади. Милкдан қон кетганда эса, анор пўстлоғи, уруғининг дамламаси билан ғарғара қилиш фойда беради. Йиқилиш ёки бошқа бирор сабаб туфайли шикастланиш оқибатида танада пайдо бўлган шишларни даволашда ҳам анордан фойдаланиш мумкин. Бунинг учун анорнинг янги ҳосили мевасининг пўстлоғи билан гулини тенг миқдорда олиб, озгина қайноқ сувда дамланади. Бу дамламани матога шимдириб, шишларга қўйилади. Унинг таъсири кучли бўлгани учун шишларни тортиб олади.

Анорнинг пўстлоғи ич кетишига қарши яхши даво бўла олади. Бунинг учун 50 грамм анор пўстлоғини ярим литр сувда 20 минут қайнатиб, бироз тиндириб қўйилади ва докада сузиб олинади. Уни бемор тузалгунича ҳар куни овқатдан олдин истеъмол қилиши керак. Анорнинг гулидан бир сиқим олиниб, чойнакда аччиқ қилиб дамланади. Ундан кунига уч маҳал овқатдан олдин ичилади. Бу дамлама ошқозон ва ичак яраларининг тез фурсат ичида асоратсиз битишига ёрдам беради. Ичакдан қон кетиш ҳолларида ҳам анорнинг гули ёки пўстлоғи майдалаб дамланади ва дамлама вақти-вақти билан ичиб турилади. Қанд касаллигига чалинган беморларга анор мевасидан сиқиб олинган шарбатдан ичириш тавсия этилади. Соғлом одам ҳам пишиқчилик мавсумида бу шифобахш неъматдан баҳра олиб тургани яхши экан.

САМАРҚАНД МАШИНАСИ

«Самарқанд Автотеххизмат»да ишлар қалай?

Бир пайтлар ўлкамизда асосий транспорт воситаси Қўқон арава бўлган. Кинол арда кўрганимиз-ғилдираги бесўнақай от-улов инсон ақл-заковати ихтироси сифатида асрлар оша беминнат хизмат кўрсатган. Унинг ҳаётимизда ҳамон ўзига хос ўрин эгаллаб келаётганини инкор этолмаймиз. Кейинчалик фойтун, ўзи юрар — «шайтон арава», «палатурка» ва замонига қараб янги-янги техника воситалари ихтиро этилди. Йигирманчи аср охирларига келиб Ўзбекистон йўлларида четдан олиб келинган енгил автомашиналар сафида Тико, Дамас, Нексия, Матиз номлари билан аталган ўз машиналаримиз ҳам пайдо бўлди. Мустақиллик меваси бўлмиш ўзбегим машиналари қисқа даврда-ниҳоят ўн йил ичида шуҳрат қозонди ва қатор мамлакатларга экспорт қилина бошлади.

Бугунги суҳбатимиз бу хусусда эмас. Ўтган даврда замонавий автомашиналар сиру саноатларини мукаммал эгаллаб олган ёшларимиз эришаётган ютуқлар ҳақида гапирмоқчимиз. Кечагина фақат Россияда ишлаб чиқарилган техника воситаларини таъмирлаб келган ўзбек йигитлари бугун автомобилсозлиги ривожланган мамлакатлар мутахассислари билан бемалол беллашмоқда-ки, бундан фақат қувонмоқ керак.

Фикримиз далили сифатида айтиб ўтмоқчимизки, Ўзбекистон автомобилсозлик корхоналари уюшмаси «Ўзавтотеххизмат» акциядорлик бирлашмаси «Самарқандавтотеххизмат» акциядорлик ҳудудий уюшмаси жамоаси Бухоро шаҳрида бўлиб ўтган «Усто-2005» Республика кўрик танловида муваффақиятли иштирок этишди. Хўш, республиканинг барча вилоятларидаги ҳудудий уюшмалар қўли гул усталари қатнашган беллашувда самарқандликларнинг ғолиблар сафидан ўрин олишида қандай омиллар пойдевор бўлди?

Ушбу саволга жавоб бериш учун корхона босиб ўтган йўлга назар ташлашга, бугунги тажриба мактаби шаклланишининг шонли йўлига эътибор қаратишга тўғри келади. Бу хусусда корхона бош муҳандиси Шароф Пардаев қуйидагиларни гапириб берди:

— «Самарқандавтотеххизмат» акционерлик ҳудудий уюшмаси номи билан тубдан янгича, ихтисослашган, яъни «UZ DAEWOO AVTO» қўшма корхонасида ишлаб чиқарилаётган енгил автомашиналарга техник хизмат кўрсатаётган корхонамиз аслида салкам қирқ йиллик тажрибага эга. Устахона 1996 йилдан бошлаб фақат Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган «Тико», «Дамас», «Нексия», «Матиз» русумли енгил автомашиналарга барча турдаги техник хизмат кўрсатиш билан шуғуллана бошлади. Айни пайтда ҳудудий уюшмамиз автомашиналарни Андижондан олиб келиш, сақлаш, сотиш, расмийлаштириш билан ҳам шуғулланмоқдаки, бу мижозларга катта қулайликлар туғдирмоқда.

Иқтидорли йигитларимиздан уч нафарини ҳамкорларимиз юрти-Жанубий Кореяга ўқишга юбордик. Улар малака ошириб келишгач, бу ерда шогирдлар тайёрлаш билан жиддий шуғулланишди. Бугун 24 нафар билимдон инженер-техник ходим, 91 нафар мутахассис чилангарлар меҳнат қилаётган жамоамизнинг нуфузли кўрик танловларда қўли баланд келаётганига шубҳаланмаса ҳам бўлади.

Дарҳақиқат, бош муҳандис айтганидек, жамоада интилувчан ёшлар кўплиги боис хизмат кўлами тобора кенгайиб бормоқда. Корхонада автоуловларга экологик жиҳатдан қулай бўлган табиий газдан фойдаланиш қурилмаларини ўрнатиш ҳам йўлга қўйилди. Таъмирда мукаммалликка интилинаётгани боис махсус устахоналар кенгайтирилиб, такомиллаштирилмоқда. Бош устахона тўлиқ Корея технологияси билан жиҳозланган.

— «UZ DAEWOO AVTO» қўшма корхонаси ташкил этилганлигининг 10 йиллиги муносабати билан фаолиятимизда қувончли ўзгаришлар бўлмоқда, — дейди «Самарқандавтотеххизмат» акционерлик ҳудудий уюшмаси раиси Акбар Ахтамов. — Қўшма корхона махсус лойиҳаси асосида шаҳримиз марказида бетакрор кўринишдаги намойиш ва махсус таъмир биноси қуриладиган бўлди. Ер ажратилиб, ташкилий ишлар бошлаб юборилди. Бундан кўзда тутилган асосий мақсад халқимизга кўрсатилаётган хизматни янада юқори поғонага кўтариш, Ўзбекистон автомобилсозлари ютуқлари билан қизиқувчиларни кенгроқ таништириб боришдан иборатдир. Уюшмамиз томонидан вилоятимиз аҳлига ўтган 2004 йилда 843 дона автомашина сотган бўлсак, ушбу йилнинг ўтган даврида 845 та сотишга эришдик. Тижорат банклари билан ҳамкорликда иш олиб бориб, аҳолига автомашиналарни кредитга сотишни ҳам йўлга қўйганмиз.

Корхонада кўпчилиги ёшлардан иборат бўлган усталар аввалгиларга асло ўхшамайди. Эндигина шогирдликка келганлари ўрганишга ташна, қўли келиб қолганлари ғайратли, тажриба орттирганлари эса аллақачон ёнига шогирд олган. Бу ерда ўз корхонаси шаъни учун бирдай қайғуришади.

Энди, билдираётган фикрларимизга номутаносиб бир рақамни келтирсак. Жорий йилнинг ўтган даврида 50 нафар уста ўз аризаси билан жамоадан кетган. Бунинг сабабини билган ва билмаганлар турлича изоҳлайдилар. Биз эса шунга амин бўлдикки, бу ерга ишга келганлар қисқа йилларда малакали уста бўлиб етишмоқда. Табиийки, энди улар мустақил ишлашни, ўз корхоналари бўлишини исташади. Бу эса бозор шароити тақозоси. Тадбиркорларни ҳурмат қила оладиган бошқарув аъзолари уларга оқ йўл тилашади, холос. Ана шу маънода бу даргоҳ ўзига хос мактаб вазифасини ҳам ўтамоқда.

Ўктам ҚУРБОНОВ,
«Миллий тикланиш» Самарқанд вилояти мухбири.

ФАРИШТА

«Қўш устуннинг бири» туркумидан

Ёши улуғларни биласиз — қуш уйқу бўлишади. Ҳаммадан кеч ётиб, ҳаммадан барвақт туришади.

Онам ҳам шунга одатланганди. Юз—қўлини ювгач, биринчи иши ҳовлимиз пештоқидаги чироқни ёқишу темир дарвозамизни ланг очиб қўйиш бўларди. Бу юмушни ҳеч қачон бизга буюрмасди, қишин—ёзин — доимо ўзи бажарарди. Мен унинг кам уйқулигини кексаликка йўярдим. Тонг қоронғусида туртиниб—суртиниб дарвоза очишларини кўп йиллик кўникма ҳисоблардим. Сабабиниям сўрамасдим. Аммо бир гал...

Талаба эдим. Дорилфунунда ўқирдим. Қишки синовларни топшириб, таътилга чиққандим. Кечқурунок қишлоққа жўнаворгандим.

Эртаси ўйлаганимдек бўлди. Онам мени одатдагидай хўроз қичқирмасдан уйғотди. Сўнгра юпунгина кийиниб, ташқарига чиқиб кетди. Ҳаял ўтмай нимқоронғи хона шифтида шуъла ўйнади — ҳовлида чироқ ёнди. Кетма—кет қулоғимга муштдайлигимдан таниш садо — дарвозамизнинг даранг—дурунги эшитилди. Эринибгина иссиқ ўрнимдан қўзғалдим. Ҳузур қилиб керишгач, даҳлизга ўтдим. Онам илиқ сув тўлдириб қўйган обдастани кўтариб, бурчакдаги дастшуга яқинлашдим.

Артиниб—таранаётган маҳалим эшик ғижирлади—ю, ичкарига олдин этни жунжиктирувчи муздай тиниқ ҳаво ёпирилди. Кейин устбоши қор, ранг—рўйи ўчинқираган алфозда онам кириб келди. Пойгакда калишини ечаётиб, алланечук иҳрагандай бўлди. Илкис ҳушёр тортдим. Синчков разм солиб, чўчиб тушдим: у чап қўли билан ўнг қўлининг бош бармоғини маҳкам ушлаб олганди. Кафтлари орасидан қон сизиб турарди.

—Нима қилди, опа?—сочиқни елкамга ташларканман, ҳадик аралаш унга юзландим.—Тинчликми?

—Э—э, ўлсин...—онам жавоб бергиси келмагандай, паришон ҳолда юзини буриштирди. — Сувинг қолган бўлса, озгина қуйвор,—дея титроқ қўлларини дастшу узра чўзди.

Қарасам, жароҳати жиддий: бошмалдоғининг тирноғи кўчиб кетибди. Сал тегинса, узилиб тушгудай аранг осилиб турибди. Хавотирим баттар ошди:

—Нима бўлди, бундоқ гапирсангиз—чи, ахир!

Ўзимам сездим, бу сафар овозим бир баҳя баланд — зардалироқ чиқди.

—Ҳеч нарса,—онам гапим оҳангига парво қилмади. Қаддини ростлаб, отамнинг якка михга илинган эски белбоғига ишора қилди. — Анави рўмолни бу ёққа ол—чи!

Тушундим. Дарров белбоғ четидан бир парчасини узунасига йиртиб, ярасини боғлашга тутиндим.

—Бу шамол ўлгур яна эски нағмасини бошлади, кечаси билан тиним билмай, увиллаб чиқди, —онам ҳаммасига худди ўзи айбдордай оҳиста тилга кирди. —Дарвозанинг тагига қор тўпланиб, музлаб қопти. Тортсам, очилмади. Қаттиқроқ силкитувдим, оёғим тойиб кетди. Йиқилаётганимда, дарвозанинг табақаси қўлимни қисиб қолди.

У шундай дея ярадор бармоғини латта устидан авайлаб силаб қўйди. Оғриди шекилли, серажин юзи боягидек изтиробли буришиб кетди. Азбаройи ачинганимдан тағин саволга тутдим:

—Ҳеч тушунмайман, шу изғиринда дилдираб дарвоза очиб сизга нима азоб? Уйимиз қишлоқнинг энг чеккасида бўлса, азон палла биров йўқлаб келармиди?..

—Ундай дема!—онам сўзимни чўрт кесди. Юзимга қараб туриб, аста бош чайқади. —Унақа демагин, болам,—деди қаттиқ шивирлаган куйи такрорлаб. —Одам келмаса, фаришталар келади—ку.

—Ким?—яхши англамай сўрадим.

—Фаришталар!

У бошқа сўз айтмади. Секин ортига ўгирилиб, хонаси томон юрди. Совиб қолган печка олдига бориб, пастга энгашди. Соғ қўлига оташкурак олиб, қопқоқни кўтарди. Кул босган тошкўмир чўғини титкилаб, устига тараша қалагач, гапида давом этди.

—Саҳар чоғи дарвозасини очган одам савобга қолади. Уйига фаришталар кириб, ризқ—насиба улашади.

У «Уқдингми?» дегандай, менга саволомуз назар ташлади. Жовдираб боқишини кўриб, ўзимни босолмадим. Томорқамиз девор билан ўралмаганини, адоғи далага туташганлигини эслаб, кулиб юбордим.

—Қизиқмисиз, опа,—дедим ўзимча ҳазил қилиб. —Фаришталар кираман деса, ана, ҳовлимизнинг чор тарафи очиқ. Ариқдан у ёғи кенг дала. Ёки фаришталар фақат дарвозадан кирадими? Бирор жойга шунақа деб ёзиб қўйганми?

—Билмасам...— онам пешонасига тушиб қолган бир тутам оппоқ сочини рўмоли остига қистираркан, оғир сўлиш олди. Ловуллай бошлаган алангага маъюс термулганча жим қолди. —Менга отанг шунақа деган—да, — унинг овози янада майинлашди. —Ҳарқалай, отанг эскичадан яхши хабардор. Бир нимани билмаса, бекордан—бекорга гапирмайди. Эрталабки насиба қутлуғ бўлади. Бунга шак келтирма, нақ Худонинг қаҳри келади—я... Яхшиси, ўтириб нонуштангни қил. Ҳозир чой қайнайди.

У печка устидаги биғиллай бошлаган қумғонга имо қилиб, оёққа турди. Токчадаги чойнак—пиёлаларни олиб, даҳлизга чиқди.

Онам отамнинг ҳар бир сўзини ўзи учун қонун деб билади. Канда қилмай адо этади. Эсимни танибманки, бизни ҳам шунга ундайди.

Индамайгина хонтахта ёнига чўкдим...

Вақт — югурик сув, умр — оқар дарё экан! Туғилиш бор жойда ўлим ҳам бор экан! Бу тақдири азалга кўникмай, пешонада борига шукур қилмай илож қанча? Мана, ўзимдан қиёс: қирчиллама ёшимда бошимга мусибат тушди. Соппа—соғ юрган онам бехосдан вафот этди. Куни кеча худойисини ўтказдик. Бугун навбатчилигим бор эди. Тонг отмай Тошкентга қайтишим, газета саҳифалангунча ишга етиб боришим шарт эди.

Афсус, онамнинг йўқлиги дарҳол билинди. Кўзимни очганимда, бомдод пайти бўлиб қолганди. Хаёли паришон отам намозини ўқишга ҳозирланаётганди. Шоша—пиша хайрлашдиму йўлга отландим. Бироқ...

Ҳовлига чиқсам, чироқ ўчиқ. Кўчага бурилсам, дарвоза ёпиқ. Дала томондан ҳазин—дилгир шабада елади. Ҳувиллаган кенг, қоронғи бостирма кўнгилга ваҳм солади. Нотаниш манзарага гувоҳ бўлиб, ич—ичимдан зил кетдим: ахир, онам ҳаётлигида лоақал бирор марта шунақа бўлганмиди? Чироқ ёқилмай, дарвозамиз очилмай қолганмиди?.. Йўқ!.. Энди—чи?.. Наҳотки... наҳотки, фаришталар ҳовлимизни тарк этишган, бизникига кирмай қўйишган бўлса?..

Ўпкам тўлиб, бўғзимга нимадир қадалди. Беихтиёр деворни пайпаслаб, ток улагични топдим. Чироқни ёққач, шаҳд билан дарвоза сари юрдим. Бориб, бирваракайига иккала табақасини ҳам ланг очиб юбордим.

Ажаб, худди шу лаҳза гўёки мўъжиза рўй берди. Назаримда, онам бўсағада хокисоргина бўлиб, мамнун жилмайиб тургандай, ҳовлимизга чор тарафдан нур ёғилаётгандай туюлди. Билсам, ҳар тонг—саҳар фаришталарга эшик очадиган, уларни ҳаммадан аввал қарши оладиган онамнинг ўзи фариштадай беозор, фариштадай юмшоқ аёл экан. Мен нодон, ҳу ўша — талабалик кезларим унинг мулойимлигини соддаликка йўйган, ноўрин кулгим билан билиб—билмай кўнглини ранжитган эканман.

Абдунаби ХАЙДАРОВ

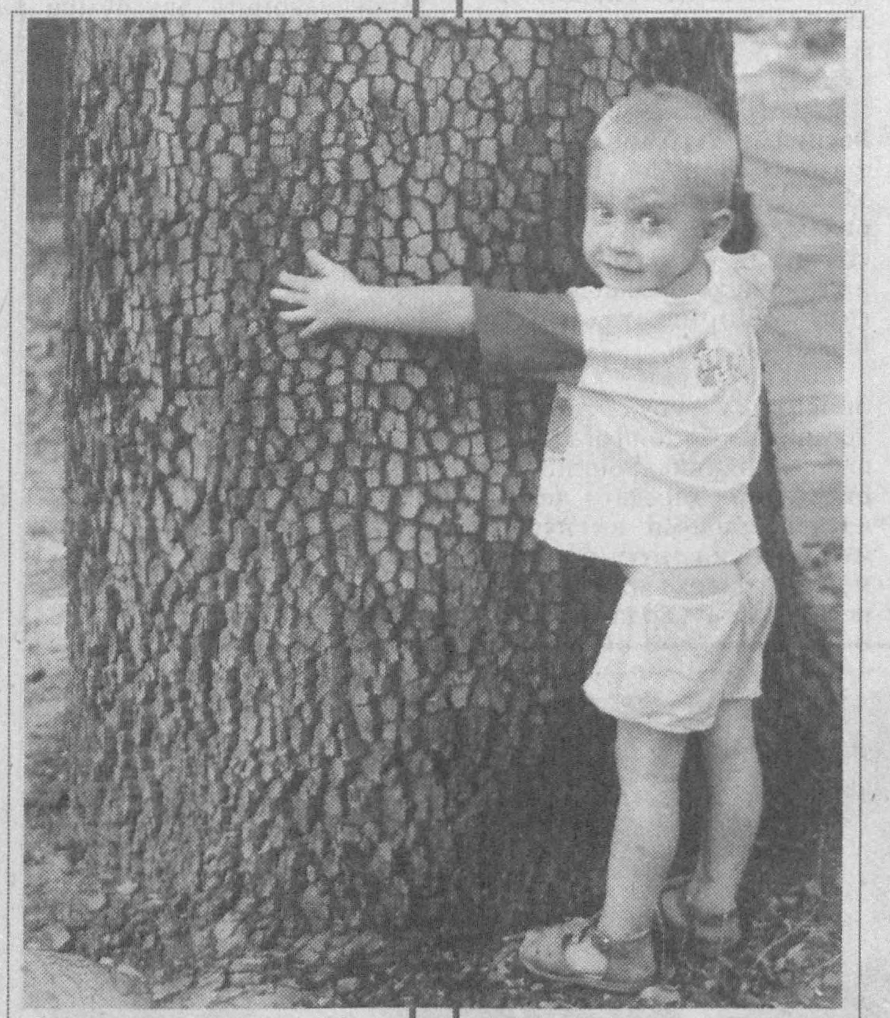

Мен ҳам катта бўламан!

САДОҚАТДА КЕЧГАН УМР

> ***Ғарибдурман, ғарибларнинг ғариби,***
> ***Кўзим ёши— тегирмоннинг ариғи.***
> **(Халқ қўшиқларидан)**

Яқинда тиббиёт фанлари номзоди Ўроқхон (Рафиъиддинхон) ҳожининг «Мовароуннаҳр» нашриётида «Ибратли ҳаёт гулшани» номли китоби нашрдан чиқди. Китоб муаллифнинг отаси Нарзуллахон эшон — Ғарибий домла ҳақидаги хотиралардан иборат. Айни пайтда китобдан замондошлари хотираси ва ижодидан намуналар ҳам жой олган. Ўзбекистон Фанлар Академияси Тил ва адабиёт институти олимлар ҳайъати чоп этишга тавсия этган мазкур асарни камина нашрга тайёрладим ва унга филология фанлари доктори Иброҳим Ҳаққул масъул муҳаррирлик қилди. Хўш, Ғарибий тахаллусли шахс, ориф ва яхшигина шоир бўлган табаррук зот ким ўзи, қаерда яшаб, ижод этган?

Тарих зарварақларига, ҳужжатларга мурожаат қилайлик. Нарзуллахон Эшон (Ғарибий, 1908—1986) ҳазратлари Самарқанднинг Хатирчи туманида туғилиб, Фориш туманининг Норвон қишлоғида яшаб ўтган бўлиб, умрининг аксар қисмини қувғинда ўтказган азиз инсон эди. У зот араб, форс ва ўзбек тилларида Ғарибий тахаллуси билан ижод қилган. У кишининг тахаллусларида ҳаёт тарзи акс этган, яъни ўз диёрида ғариб бўлиб, даҳрийлар исканжасидан қочиб юрган.

Алишер Навоийнинг «Насойим ул—муҳаббат» асарида келтирилишича, Абулҳасан Субайҳий (қ.с.)дан «Ғариб ким?» деб сўрашганда, қуйидаги жавобларни берган экан: Ғариб — ўз ватанида мусофир бўлган кишидир; ғариб — ўзига мойанди бўлмаган киши; ғариб — ўзи кабилар билан суҳбат қурган киши. Ушбу таърифлар Ғарибий ҳаёти ва шахсиятига қайсидир маънода тааллуқли.

Ғарибий домла қол илмида мукаммал олим бўлиш билан бирга тасаввуф таълимотининг билимдони, йирик нақшбандия тариқати шайхи, юксак ҳол аҳли эканлиги эътироф этилган. Домла доим суннатга амал қилиб, ҳазрат Абдулхолиқ Ғиждувоний, Баҳоваддин Нақшбанд ва Хожа Аҳрори Валий каби комил инсонларнинг йўлини муносиб давом эттирган. Том маънода бу инсон улуғ зотларнинг илм, амал ва ихлос йўлидаги ворисларидан бўлганлар.

Мустақиллик шарофати билан Ғарибий домла каби зотларнинг бугунги кунда номларини эҳтиром билан эслай бошладик. Улар ҳақида, кўрган—билганларимизни ёзиб, ёшларга ибрат қилиб кўрсатмоқдамиз. Ғарибий домланинг ҳаётий фаолиятлари, гўзал сийратлари, намунали хулқлари қанчалик ибратли бўлса, у кишининг ёзиб қолдирган илмий, адабий ва маърифий асарлари ҳам шу қадар қимматли ва ҳикматлидир. Домла салоҳиятли шоир сифатида ғазал, мухаммас, мувашшаҳ, таърих, қитъа, рубоий каби жанрларда муваффақиятли ижод қилганлар. Айниқса, Жомий, Навоий ва Ҳазиний каби етук шоирлар ғазалларига боғлаган мухаммаслари нозик шоирона дид соҳиби эканликларидан далолат беради. Тавҳид ҳақидаги манзумалари, Усмон Ўшийнинг арабча «Омолий» қасидасини шеърий тилда маҳорат билан таржима қилганликлари алоҳида таҳсинга сазовордир. Мазкур асарлар нашрга тайёрланиб тўлиқ ҳолда чоп этилиши режалаштирилган.

Ғарибий домланинг насиҳатнома руҳидаги шеърлари ҳам эътиборга эга. Бугунги ёш авлодни ҳалоллик ва диёнатга даъват қилишда бундай шеърларнинг таъсири самарали бўлиши мумкин.

Сайфиддин САЙФУЛЛОҲ,
филология фанлари номзоди.

ҲУВАЙДОНИ АНГЛАШ

Ҳазрат Ҳожамназар Ҳувайдонинг 300 йиллигига

1998 йилнинг 30 декабрида (ўшанда мен уюшмада ишлардим) Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг Фарғона вилоят бўлимига миқтигина, қорамағиздан келган киши кириб келди. Чимён ҳақида, Ҳувайдо ҳақида куюнчаклик билан гапириб, шоирнинг тўрт юзта ғазали жамланган девони тахт қилиб қўйилганлиги, лекин уни чоп этиш учун маблағ йўқлигидан ўкиниб, Тошкентга, Республика Ёзувчилар уюшмасига мурожаат қилинса, нафи бўлармикин, деган умидларини изҳор қилди.

Билсам, бу киши чимёнлик бўлиб, ҳазрат Ҳувайдонинг ҳақиқий мухлисларидан бири Акбарали ака Мадазимов экан. Асли касби ҳайдовчи бўлган бу инсон, хайрлашиш чоғида «Фарғона» нашриётида чоп этилган «Ҳувайдо қилди ишқ» ғазаллар тўпламини тақдим этди.

...Назаримда, мен Ҳувайдони танишни ана шу дақиқадан бошладим. Китоб анча хира қоғозга чоп қилинган бўлиб, дастлабки саҳифада шундай сўзлар битилган эди: «Мазкур рисола Ҳувайдо ҳазратларининг чимёнлик авлодларидан бири — Ўлмас Маҳсум Муқимиддин Маҳсум ўғли ҳомийлигида чоп этилди.»

Ўша дақиқада ҳали Ўлмас тоға Маҳсумовнинг қалб шижоатини, саховатини у қадар ҳис қилмаган эдим...

Бир—бир ғазаллар дунёсига кириб бордим. «Ҳувайдо қилди ишқ» ғазалига етиб келганимда, ҳазрат Ҳувайдо қудратининг ёруғ нурлари энди вужудга кириб, қалбимни ҳаяжонга солаётганини, нега бу улуғ ном халқимиз тилида уч юз йилки, таъзим билан ёд олинаётганининг сиру асрорини англашга киришаётгандай эдим.

> ***Ҳар нечук ўлғон кўнгилга***
> ***келса эҳё қилди ишқ,***
> ***Жумлаи зурроти оламни***
> ***Ҳувайдо қилди ишқ...***

Ишқ—шундай буюк! Ишқ—шундай қудратли! Агар у чашмадай кўз очса. Аллоҳ инояти ила кўнгилга ташриф буюрса, жисму жонни банди айласа... агар кўнгил ўлик бўлса, тирилади ва бу тирилган кўнгилда улуғ нур бино бўладики, у жумлаи жаҳонни мунаввар айлайди...

> ***Ҳувайдо дардини, эй,***
> ***дўстлар, сиз тутмангиз***
> ***осон,***
> ***Бир оҳи субҳи гоҳимдин***
> ***замину осмон куйгай...***

Ҳувайдонинг замину осмонни куйдиргувчи оҳи недан эди? Дунёга оби азоб бўлгудай фарёднинг боиси не?

Ҳувайдо оламига интилганча, ўз саволларимга жавоблар излайман. Жавоб топсам, демакки, ҳазрат Ҳувайдони топурман...

Аллоҳга талпинган одам, албатта, унга олиб боргувчи йўлни топгай! Ҳувайдонинг ишқи ўз кўнглида илдиз отиб, барг ёзиб, гуллаб, ифор тараб, не бахтки, Аллоҳга туташди. Аллоҳга ошиқ бўлган банда икки дунёга ишқ тутадир. Унинг қалби фақат Аллоҳ дея ўз жонининг кўйида, ҳузур—ҳаловати орзусида бўлиб, жаннатга интилаётгани йўқ! У Аллоҳнинг зарраларидан бино бўлган, қудрати, Мусаввирлиги, Нурлиги, Қодирлиги, Раззоқлиги... ва яъни юз бир исмининг сиру синоати жило бериб турган бу ёруғ дунёга, она—ерга, унинг халифаси—инсонга ошиқ бўлиб, кўнгилнинг неларга қодирлиги сари етиб бормоқда эди. Ишқи бор дилнинг Аллоҳи бордир. Аллоҳни таниган дилнинг ишқи бордир.

Ҳазрат Ҳувайдонинг ғазаллар тўпламини қўлга олган кунимдан бугунгача анча йиллар ўтди. Ғазалларини ўқиб, қалби инсоният ва Аллоҳ ишқи билан ёнган, бағри кабоб, гоҳ мажнуни ҳайрон, бирор нафаси шодлик билан ўтмаган, бағри тўла қон, нолаларидан замину осмон куйгувчи ҳассос шоир Ҳувайдони танидим ва топдим.

Бироқ оғиздан—оғизга кўчиб, неча асрларки эл тилида ва дилида яшаб келаётган ҳазрат Ҳувайдонинг пирлик қудратини ҳали тўла—тўкис идрок этолмасдим. Ҳувайдонинг илоҳий кучи ҳақида, ҳатто астойдилроқ ўйлаб кўрмаган эдим. Бунга сабаб, менимча, мен яшаган замон, илоҳий кучларни сафсата деб чалғитган давр сабабчи эди, деб ўйлайман.

...Ўзбекистон мустақил бўлди. Жамиятга Сўз, Виждон эркинлиги кириб келди. Энди кўнгил—эркин, қалб—эркин. Бобокалонларимизни танидик. Энди Аллоҳ ва унинг илоҳий қудрати, иймон ва унинг илоҳий нурлари, ғайб олами, унинг сиру синоатлари ҳақида китоблар бемалолик билан нашрдан чиқиб, одамлар уларни кўзларига суртиб, чанқоқлик билан ўқийдилар.

«Кўринадики, инсон Аллоҳнинг қудрат қабзаси қўлида бир ёй кабидир. Аллоҳ уни истаган ишида қўллайди. Шунга кўра ишларнинг муаллифи ёй эмас, балки Ҳақдир. Ёй эса бор—йўғи воситадир. Лекин дунёнинг ўзи қарор беришда Ҳақдан ғофилдир. «Мен кимнинг қўлидаман?» дея ўзидан хабар олган ёй нақадар буюк ва муқаддасдир. Қарори ва устуни ғафлат бўлган бу дунёга нима дейин?»

Маърифатнинг илк пирларидан бири — Жалолиддин Румийнинг ушбу куюниб айтган, бундан етти юз йил илгари ёзиб қолдирган улуғ ҳақиқат сирини эндигина ўқишга муяссар бўлдик ва уқа бошладик.

Ҳувайдо ўзини Ҳақ қўлидаги ёй эканини англаб етди. Англади—ю, қарори ва устуни ғафлат бўлган дунёни, ухлоқ одамларни уйғотмоқ илинжи ила тинмай афғон чекди.

Шоир Ҳувайдонинг пирлик кучи нимада эди? Бу савол жавобини ахтарар, бироқ бир шахснинг илоҳий куч—қудратини идрок этолмас, бу рукнга етолмас эдим. Шу чўққига уриниш бўлса керак, Чимён қишлоғи жойлашган Фарғона туманида ўн йилдан ортиқроқ ишлаган отам Деҳқонбой Отажонбой ўғлининг суҳбатлари қулоғимга чалинар эди.

—... Чимёнликлар Ҳувайдони ҳар куни гапиришади. Айтишларича, ҳамқишлоқлари ҳажга кетаётиб, Ҳувайдога:

—Ҳаж сафарига отланяпмиз. Биз билан борсангиз улуғ иш бўларди,—дейишар экан. Ҳувайдо эса:

—Майли, сизлар бориб туринглар—чи,— деб уларга фотиҳа бериб, оқ йўл тилаб қоларкан.

Ҳамқишлоқлари Маккатиллога боришса, Ҳувайдони ўша ерда кўришар экан. Ҳайрон бўлганча, қишлоққа қайтишса, Ҳувайдо яна уларни кутиб оларкан. Бу ҳолат Ҳувайдо ҳазратлари ҳар бир чимёнликнинг қалбида эканига ишора.

Чимёнда, одамлар тилида яна шундай ривоят бор. Ҳазрат ҳақ зикри билан банд, ўз хаёллари ила кетаётса, кимдир эрмаклаб устидан кулибди.

—Девона!—дея масхаралагандай бўлибди. Бу ҳол бир неча бор такрорланибди. Ҳазратнинг хиёл жаҳллари чиқиб:

—Ҳаҳ сани, девор урсанг, деворинг турмасин,—деганча кўнгиллари оғриб, ўтиб кетибдилар.

Ажабо, қарангки, уч аср ўтиб боряпти. Чимённинг ўша Чуқур кўчасидагилар ҳамон девор уришади. Ёзда ҳам, қишда ҳам қўллари лой. Бугун девор уришса, сал кун ўтмай йиқилади. Қаеридир нураб кетади. Кўринг, дил оғритган сўз жафосини.

Чимёнга қўшни бўлган Миндон қишлоғида яшовчилар гоҳ—гоҳ ғурурланиб:

—Ҳувайдо бобом бизни «Илоё бир донинг минг дон бўлсин» деб дуо қилган эканлар,—деб гапиришади.

Ҳақиқатан ҳам, миндонликлар бир дони минг дон бўлган, баракали, файзли—фариштали одамлар.

Миндон қишлоғининг ўз гузари, одамлари тўпланадиган жойи бўлиб, у ерда ҳовуз бор. Уни «Ҳувайдо пиримнинг ҳовузи» деб эъзозлашади.

Ривоят қилишларича, Ҳазрат Ҳувайдо тез—тез бу ерга чиқиб, ҳовуз бўйида ўтирар, баҳри диллари очилиб, ғазаллар ўқир эканлар. Бир куни ҳовуздаги бақалар шундай кетма—кет қуруллашибдики, ҳазратнинг хиёл жаҳллари чиқибди. Аччиқлангандек бўлиб, бақаларга амр этибдилар:

—Ё сизлар гапиринглар, ё мен гапирай!

Шу дақиқада ҳовузда шундай жимлик, шундай сукунат ҳукм сурибдики... Гўё ҳовуз ҳам, бақалар ҳам йўқдай...

Ҳувайдонинг пирикалонлик қудратини кўрингки, мана, орадан уч аср вақт ўтяпти, ҳали бу ҳовузда бақа қуриллаганини биров эшитмаган. Ёз кечалари қишлоқда бақалар шовқин—сурон солиб, қулоқларни батанг қилса, катталар болаларига буюрадилар:

—Ол ановини, Ҳувайдо пиримнинг ҳовузига итқитиб юбор...

Биргина ўша ҳовузнинг ўзи ҳам ҳазрат Ҳувайдонинг илоҳий кучига асрлар оша гувоҳлик бериб тургандай!

Мен ана шундай сўқмоқлар ила Ҳувайдонинг илоҳий кучини ҳис эта бошладим. Ҳувайдонинг ишқи—Аллоҳ! Интилган чўққиси—Аллоҳ! Демакки, имон бутунлиги йўлида машаққат чекиш! Нур—имондан тўкилур! Нур—ҳалоллик ва ростликда чақнар! Нур—адолатда аён бўлгусидир, деган ҳақиқатларни Ҳувайдо оламига интилганча, заррама—зарра англадим.

Матлуба ДЕҲҚОН қизи,
Фарғона

«ТЕАТР»НИНГ ЯНГИ СОНИДА

Ўқидингизми?

Журналнинг 5—сонини варақлар экансиз, театр санъати фидойиларининг ҳаёти, бугунги кундаги фаолияти ҳақида ёзилган қизиқарли мақолалар, маданият ва санъат янгиликлари сизни бефарқ қолдирмайди.

«Бир асар тарихи» рукнида таниқли драматург Баҳром Раҳмоновнинг «тегирмондан омон чиққан» «Юрак сирлари» комедиясининг тақдири ҳақида ўқийсиз. Эркин Усмоновнинг Ўзбекистон халқ артисти Эргаш Каримов билан уюштирган «Томошабин кўп, томоша керак...» номли қизиқарли суҳбати ҳам эътиборингизни тортади. Гавҳар Зокирова билан қилинган суҳбат эса журнал ўқувчиларини санъатнинг сеҳрли оламига олиб киради. «Буюк инсонлар ҳаёти» рукнида «Чаплиннинг мунгли табассуми» номли Чарли Чаплин ҳаётидан ҳикоя қилувчи лавҳалар билан танишишингиз мумкин. Матлуба Темур қизининг «Созандадан чиққан актёр» сарлавҳали таниқли санъаткор Равшан Солиҳов билан суҳбати ҳам ўзбек театри ҳаётидан ҳикоя қилади.

Бундан ташқари, журналнинг янги сонида бутун умрини санъатга бағишлаган Тошхўжа Хўжаев, Суръат Пўлатовлар ҳақидаги хотиралар, санъатшунос Муҳаббат Тўлахўжаеванинг режиссёр Баҳодир Йўлдошев ҳақидаги мақоласи билан ҳам танишасиз. Ўзбекистон халқ шоирлари Анвар Обиджон ҳамда Маҳмуд Тоировларнинг шеърлари, Константин Паустовскийнинг «Кекса ошпаз» номли ҳикоясини, санъатимиз юлдузлари Сойиб Хўжаев, Раззоқ Ҳамроевларнинг умр дафтарини безаган унутилмас дамлар, уларнинг маҳорат мактаби ҳақида ҳам ўқишингиз мумкин.

Х,СОДИҚОВ чизган сурат

КЎЗЛАР - КЎНГИЛ ОЙНАСИ

Ҳақиқатан ҳам шундай. Инсоннинг кўзида унинг қандай феъл—атворга эга эканлиги яққол намоён бўлади. Одамлар бир хил бўлмаганидек уларнинг кўзлари ҳам ҳар хилдир. Маъюс кўзлар, кулиб турувчи кўзлар, ўйнаб турувчи кўзлар... хуллас, санайверсак, адоғи йўқ. Келинг, яхшиси, биз ҳар куни учрашадиган кўзлар ҳақида озгина суҳбатлашайлик.

Суҳбатлашаётганда сизни тинглаб турган кишининг кўзларига эътибор берганмисиз? Суҳбатдошингизнинг сизга муносабатини у суҳбат давомида кўзингизга қанча узоқ қарай олиш—олмаслигидан ҳам билиб олса бўлади. Борди—ю, сиз билан гаплашаётганда у одамнинг кўзлари кўзларингиз билан кам тўқнашса, билаверингки, у сизни умуман эшитмаяпти. Балки, гапларингиз у киши учун қизиқарли бўлмаётгандир. Диққат билан нигоҳини сиздан узмай турган одам сизни жон дили билан тинглаяпти. Агар унинг нигоҳи чапдан пастга қаратилган бўлса, демак, суҳбатдошингиз ўз нутқига эътибор қаратяпти, ортиқча сўз айтиб юбормасликка ҳаракат қиляпти. Олдин эшитган гапини хотирасида тикламоқчи бўлаётган одамнинг нигоҳи эса одатда горизонтал бўйича чапга қаратилган бўлади. Агар у кўрган нарсасини эсламоқчи бўлса, унда нигоҳ чапдан юқорига қаратилган бўлади.

Нигоҳлар тилининг яна бошқа характерли жиҳатлари ҳам бор. Масалан, ўйлаб олишга тўғри келган пайтда кўзлар шундай қарайдики, тикилиб турган одамни ҳам кўрмай қолади, баъзан эса тепадан жавоб қидираётгандек осмонга қарайверади.

Дейлик, яқин дўстингизни хафа қилиб қўйдингиз, кейин ундан узр сўрадингиз. У сизни кечиргани ёки кечирмаганлигини билиш учун кўзларига қаранг. У сиздан кўзларини олиб қочяптими, демак, сизни буткул кечирмаган.

Кенг очилган кўзлар бўлаётган воқеаларни чуқур ҳис қилиш ва ақл билан ёндашишдан далолат. Бундан ташқари, бу ҳолат соддаликни ҳам билдиради.

Бежо кўзлар ёлғончилик, хоинлик ёки гуноҳкорлик белгисидир. Агар киши суҳбатдошидан кўзини олиб қочса, демак, бу ишончсизлик, камтарлик, журъатсизликдан далолат.

Қисилган кўзлар эгри нигоҳ билан қараш ёки бир оз айёрликни билдиради.

Қовоқлар билан бир оз ёпилган кўзлар эса бефарқлик, такаббурлик аломатидир.

Аслида инсонга берилган неъматлар ичида энг муқаддаси кўз ҳисобланади. У шундай сир—синоатли қилиб яратилганки, бу жумбоқли мўъжизанинг адоғига етиб бўлмайди.

З.ВАҲОБОВА тайёрлади

ХАЙРИЯ

Кеча «Миллий тикланиш» демократик партияси Фарғона вилояти Бағдод туман кенгаши бўлими, ХДП ва «Ўзбекистон овози» газетаси таҳририяти билан биргаликда таниқли фотомухбир В.Молчанов хотирасига бағишланган хайрия маросими ўтказди.

Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик партияси марказий кенгаши, партия фракцияси аъзолари Марказий кенгаш девони ходими Равшан Содиқовга волидаи муҳтарамаси

Сабоҳат онанинг

бевақт вафот этгани муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Milliy tiklanish

Муассис: Миллий тикланиш демократик партияси

Бош муҳаррир: Иброҳим ҒАФУРОВ
Бош директор: Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ

Таҳрир ҳайъати:
Қаландар АБДУРАҲМОНОВ, Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Раъно ЗАРИПОВА, Хайриниса МИРЗАЖОНОВА, Шарифа САЛИМОВА, Абдунаби СИДДИҚОВ, Жаннат ТОШМАТОВА, Олим ЎСАРОВ, Мунира ҚОРИЕВА

Газета 014-рақам билан рўйхатдан ўтган. Буюртма: Г — 125. Ҳажми 2 босма табоқ. Адади 1502. Сотувда эркин нархда

Газета IBM компютерида терилди ва саҳифаланди. Саҳифаловчи: Раъно ИСМАИЛОВА
Босишга топшириш вақти 20.00
Навбатчи — 158

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32 уй

Телефонлар: қабулхона — 133-67-51, 136-56-29, бўлим — 136-58-80, реклама ва эълонлар бўлими — 136-58-73

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй

Босишга топширилди 20.00